

ГОРИ С ВИСОКА КОНСЕРВАЦИОННА СТОЙНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ТП ДГС „Разград”

Настоящото проучване е извършено през 2015 г. и се актуализира ежегодно, във връзка с определяне на горите с висока консервационна стойност (ГВКС) за територията на ТП Държавно горско стопанство (ДГС) „Разград” и в изпълнение на принцип 9 от стандарта за сертификация управлението на гори. Инвентаризацията и проучванията са направени съгласно указанията на Националното ръководство за определяне на гори с висока консервационна стойност, изготвено от WWF - DCP.

В Националното ръководство е дадена дефиниция за ГВКС, включваща в себе си шест различни характеристики на гората или комбинации от тях, които определят нейната консервационна стойност. В общ план Ръководството дава и насоки за управление и стопанисване, които ще запазят или повишат тези консервационни стойности. При разработката на настоящия документ, екипът се е водил изцяло от определенията, праговете и оценките посочени в Националното ръководството. Съответните дефиниции са адаптирани конкретно за земите и горите от горския фонд, управлявани от ТП ДГС „Разград”. Посочените указания за стопанисване и мониторинг са разписани конкретно и съобразно спецификата на горите и начина им на управление на проучваната територия. Разработени са всички консервационни стойности, установени на територията на горското стопанство. Инвентаризацията на ГВКС, свързани с наличието на редки, застрашени и изчезващи видове е продължителен процес излизащ извън рамките на един сезон. Препоръчва се базата данни за разпространението на тези ВКС да бъде постоянно актуализирана от персонала въз основа на периодични техни наблюдения.

Държавно горско стопанство „Разград” носи името на селището, в което е седалището на неговото административно управление. Същото е териториално поделение на „Северноцентрално държавно предприятие” със седалище в гр. Габрово. Контрол по изпълнение на стопанските мероприятия изпълнява РДГ гр. Русе.

Площа на държавните горски територии е 9652 ха, изключените площи от обхвата на сертификата са 76,8 ха, общата сертифицирана площ възлиза на 9575 ха.

Територията на стопанството попада в източната част на Дунавската равнина и заема южните краища на Лудогорието. Според горскорастителното райониране попада в Мизийска горскорастителна област, Лудогорска подобласт.

Горските територии са обособени от отделни комплекси, пръснати сред работни земи, с различна форма и големина.

Преобладаващи за стопанството са равнинно-хълмистите терени. Най-високата кота в района е 498,5 м н.в., подотдел 265-с, а най-ниската - 110,0 м н.в., подотдел 103-а.

В климатично отношение територията на ДГС „Разград” попада в Европейско-континентална климатична област, Умерено-континентална климатична подобласт, Среден климатичен район на Дунавската хълмиста равнина. Малката разлика в надморските височини на територията на стопанството, предопределя сравнително постоянни и еднакви параметри на климатичните елементи.

Според горскорастителното райониране, територията на ДГС Разград попада в Мизийската горскорастителна област, подобласт Лудогорие. Във вертикално отношение цялата площ попада в Долния равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори /0-600 м н.в./, подпояс на равнинно-хълмистите дъбови гори /0-400 м н.в./. Основните дървесни видове са цер, липа и габър. На по-бедни месторастения се срещат космат дъб, мъждрян и келяв габър.

Основната част от горите на територията на ТП ДГС „Разград” са включени в различните категории ВКС. В някои случаи един и същи подотдел попада в повече от

една консервационна стойност. Това прави гората в този подотдел особено значима за поддържане и повишаване на всички идентифицирани консервационни стойности. В такива случаи се прилагат препоръките и ограниченията за стопанисване и мониторинг, които имат най-строг режим по отношение на прилагането на горскостопанските дейности.

По време на процеса на идентификация на ГВКС за територията на ТП ДГС „Разград“, екипът работи в тясно сътрудничество с ръководството на горскостопанската единица. Ръководният състав е преминал теоретично обучение за основните принципи по прилагането на методиката на Националното ръководство по определяне, управление и мониторинг на гори с висока консервационна стойност.

През периода на проучванията са проведени консултации с представители на местните власти и сдружения за определяне на значимите за местните общности горски територии и съгласуване на режимите за стопанисване. По време на срещите те са информирани за проучването и за основните принципи на горите с висока консервационна стойност и е потърсено тяхното мнение относно възможностите за прилагане.

Препоръчително е при изготвянето на новия горскостопански план на ТП ДГС „Разград“ да се интегрират резултатите от изследването и препоръчаните горскостопански мероприятия в него. Това ще допринесе за по-добро и екологосъобразно стопанисване на горските екосистеми в района.

ВКС 1. РАЗНООБРАЗИЕ ОТ ВИДОВЕ. КОНЦЕНТРАЦИИ НА БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ ВКЛ. ЕНДЕМИЧНИ, РЕДКИ, ЗАЩИТЕНИ И ЗАСТРАШЕНИ ОТ ИЗЧЕЗВАНЕ ВИДОВЕ, С ГЛОБАЛНО, РЕГИОНАЛНО ИЛИ НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ

При определянето на тази ВКС се прави оценка на управлението на ДГС „Разград“, свързано с опазването на биологичното разнообразие и защитените територии и зони. Извършва се инвентаризация на важните за района видове с природозащитна стойност, както и въздействието на лесовъдските дейности върху тях и техните местообитания.

На национално ниво в ръководството за страната са определени следните компоненти:

- Защитени територии и защитени зони
- Застрашени, изчезващи и ендемични видове
- Критични концентрации на видове

ВКС 1.1 ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ

В България за ГВКС се смятат всички защитени територии, както следва:

1. Горски територии (ГТ) в резервати, поддържани резервати, национални паркове, защитени местности, природни забележителности, обявени по ЗЗТ;
2. ГТ в природни паркове попадащи в зони предназначени за опазване на биологичното разнообразие определени с плановете за управление или паркоустройствените проекти по реда на Закона за горите (ЗГ);
3. ГТ в природни паркове които нямат устройствени документи;
4. ГТ попадащи в защитени зони обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР).

На територията на ТП ДГС "Разград" има обявени 3 защитени територии, които отговарят на т.1 от ВКС 1.1. Две от тези територии са обявени като защитени местности (ЗМ), а една е обявена като природна забележителност (ПЗ) по смисъла на Закона за защитените територии.

1. Горски територии (ГТ) в резервати, поддържани резервати, национални паркове, защитени местности, природни забележителности, обявени по ЗЗТ;

I. Защитени местности

1.ВЕКОВНА ДЪБОВА ГОРА

Площ: 10.54 хектара

Местоположение: Област: Разград, **Община:** Лозница, **Населено място:** с. Гороцвет

Попада на територията на РИОСВ Русе

Попада на територията на РДГ Русе: ДГС Разград

Документи за обявяване: Заповед No.РД-1187 от 19.04.1976 г., бр. 44/1976 на Държавен вестник

Документи за промяна:

1. Прекатегоризация със Заповед No.РД-1190 от 19.09.2003 г., бр. 91/2003 на Държавен вестник

2. Промяна в площта - актуализация със Заповед No.РД-542 от 12.07.2007 г., бр. 68/2007 на Държавен вестник

Цел на обявяване: Опазване на вековна гора от зимен дъб;

Режим на дейности:

1. Забранява се сеченето, кастренето и повреждането на дърветата, а също и изкореняване на всякакви растения
2. Забранява се пашата на добитък през всяко време
3. Забранява се преследването на диви животни, птици и техните малки и разваляне на гнездата или леговищата им
4. Забранява се разкриване на кариери за всякакви инертни и други материали, повреждането или изменението на естествения облик на местността, включително и на водните течения
5. Забранява се чупенето, драскането и повреждането по какъвто и да е начин, сталактитите, сталагмити и други скални образувания в пещерите
6. Забранява се воденето на голи и интензивни главни сечи
7. Забранява се всякакво строителство
8. Разрешава се извеждането на санитарна сеч и отсичането на престарели и с влошени декоративни качества дървета

2. НАХОДИЩЕ НА ПРОЛЕТНО БОТУРЧЕ

Площ: 61.93 хектара

Местоположение: Област: Разград, **Община:** Разград, **Населено място:** с. Осенец

Попада на територията на РИОСВ Русе

Попада на територията на РДГ Русе: ДГС Разград

Документи за обявяване: Заповед No.РД-879 от 25.11.1980 г., бр. 101/1980 на Държавен вестник

Документи за промяна:

1. Прекатегоризация със Заповед No.РД-1202 от 24.09.2003 г., бр. 91/2003 на Държавен вестник
2. Промяна в площта - актуализация със Заповед No.РД-553 от 12.07.2007 г., бр. 68/2007 на Държавен вестник
3. Промяна в площта - увеличаване със Заповед No.РД-703 от 03.11.2011 г., бр. 89/2011 на Държавен вестник

Цел на обявяване: Опазване находище на редкия за страната растителен вид пролетно (иберийско) ботурче (*Cyclamen coum* Mill).

Режим на дейности:

1. Забранява се всякакви действия, като нараняване на стъблата, кастрене, чупене на клоните и други, които биха довели до повреждане на дърветата
2. Забранява се влизането, преминаването и паркирането на моторни превозни средства
3. Забранява се късането или изкореняването на растенията
4. Забранява се пашата на домашни животни
5. Забранява се безпокоенето на дивите животни и вземането на техните малки или яйцата им, както и разрушаването на гнездата и леговищата им
6. Забранява се разкриването на кариери, провеждането на минно-геоложки и други дейности, с които се повреждат или изменят както естествения облик на местността, така и на водния и режим
7. Забранява се извеждането на сечи, освен отгледни и санитарни
8. Забранява се всякакво строителство, освен в случаите когато такова е предвидено в устройствения проект на защитената местност

II. Природна забележителност

ГОЛЕМИЯТ ЮГ

Площ: 62.77 хектара

Местоположение: Област: Разград, **Община:** Разград, **Населено място:** гр. Разград

Попада на територията на РИОСВ Русе

Попада на територията на РДГ Русе: ДГС Разград

Документи за обявяване: Заповед No.3702 от 29.12.1972 г., бр. 13/1973 на Държавен вестник

Документи за промяна:

1. Промяна в площта - увеличаване със Заповед No.РД-402 от 18.06.2009 г., бр. 63/2009 на Държавен вестник

2. Промяна в режима на дейностите със Заповед No.РД-402 от 18.06.2009 г., бр. 63/2009 на Държавен вестник

Цел на обявяване: Опазване на земни образувания

Режим на дейности:

1. Забранява се да се секат, кастрят и повреждат дърветата, както и да се късат или изкореняват всякакви растения;

2. Забранява се пашата на какъвто и да е добитък и през всяко време;

3. Забранява се да се преследването на дивите животни, птиците и техните малки и развалянето на гнездата и леговищата им;

4. Забранява се да се разкриват кариери за камъни, пясък и пръст, с което се провежда и изменя естествения облик на местността и включително водните течения;

5. Забранява се чупенето, драскането и повреждането по какъвто и да е начин, сталактити, сталагмити и други скални образувания в пещерите;

6. Забранява се извеждането на интензивни и голи главни сечи;

7. Разрешава се воденето на санитарна сеч и изваждане престарелите дървета с влошени декоративни качества;

8. Забранява се промяната в начина на трайно ползване и предназначението на земите;

9. Забранява се извеждането на сечи, които могат да доведат до промяна на видовете и местообитанието;

10. Забранява се пашата на домашни животни в горския фонд;

11. Забранява се търсенето, проучването и добивът на подземни богатства;

12. Забранява се провеждането на горскостопански мероприятия в периода април - август;

13. Забранява се паленето на огън.

Подоотделите, в които попадат защитените територии по данни от ГСП са както следва:

ЗМ: 35 б, 35 в, 35 д, 35 е, 35 и, 35 к, 35 л, 35 м, 35 н, 1, 2, 5, 6, 7, 8, 75 а, 75 б, 78 а, б, 101 а, 1, 102 в, 109 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 109 б, 109 в, 109 г, 109 д, 109 и, 110 б, 110 в, 110 г, 110 д, 111 а, 111 б, 111 в, 111 г, 111 д, 111 е, 298 г, 298 д, 4.

ПЗ: 382 и, к, м, н, з, л, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14.

4. ГТ попадащи в защитени зони обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР).

Идентифицирани защитени зони по смисъла на Закона за биологичното разнообразие на територията на област Разград са три зони за опазване на местообитанията и две зони за опазване на местообитанията на птиците.

I. Защитени зони за опазване на местообитанията:

1. Защитена зона Лудогорие - BG0000168

Площ: 59447.49 хектара

Местоположение:

1. Област: Разград, **Община:** Завет, **Населено място:** гр. Завет, с. Брестовене, с. Веселец, с. Иван Шишманово, с. Острово, с. Прелез

2. Област: Разград, **Община:** Исперих, **Населено място:** гр. Исперих, с. Вазово, с. Голям Поровец, с. Драгомъж, с. Йонково, с. Лудогорци, с. Малък Поровец, с. Райнино, с. Свещари, с. Старо селище

3. Област: Разград, **Община:** Кубрат, **Населено място:** гр. Кубрат, с. Беловец, с. Каменово, с. Медовене, с. Равно, с. Сеслав

4. Област: Разград, **Община:** Разград, **Населено място:** с. Дянково, с. Побит камък, с. Топчии, с. Черковна, с. Ясеновец

5. Област: Разград, **Община:** Самуил, **Населено място:** с. Голям извор

6. Област: Русе, **Община:** Ветово, **Населено място:** гр. Глоджево, с. Смирненски

7. Област: Русе, **Община:** Русе, **Населено място:** с. Тетово

8. Област: Русе, **Община:** Сливо поле, **Населено място:** с. Кошарна, с. Стамболово, с. Черешово

9. Област: Силистра, **Община:** Алфатар, **Населено място:** гр. Алфатар

10. Област: Силистра, **Община:** Главиница, **Населено място:** с. Бащино, с. Вълкан, с. Зарица, с. Звенимир, с. Зебил, с. Листец, с. Осен, с. Падина, с. Подлес, с. Стефан Караджа

11. Област: Силистра, **Община:** Дулово, **Населено място:** с. Боил, с. Водно, с. Златоклас, с. Овен, с. Поройно, с. Правда, с. Руйно, с. Черковна, с. Черник, с. Чернолик, с. Яребица

12. Област: Силистра, **Община:** Силистра, **Населено място:** с. Брадвари, с. Казимир, с. Професор Иширково

13. Област: Силистра, **Община:** Ситово, **Населено място:** с. Босна, с. Добротица, с. Ирник

Попада на територията на РИОСВ Русе

Документи за обявяване: Решение No.611 от 16.10.2007 г., бр. 85/2007 на Държавен вестник 2-2-168-611-2007

Целите на опазване на защитената зона са:

1. Запазване площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

2. Опазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.

3. Възстановяване при необходимост на на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

За територията на зоната има определени 6 типа горски местообитания, част от които попадат на територията на стопанството.

Стандартният формуляр за зоната със списък на местообитанията и видовете е на страницата:

https://natura2000.egov.bg/EsriBg.Natura.Public.Web.App/PublicDownloads/SDF/Site_BG0000168.pdf

В нея попадат следните отдели и подотдели – държавна собственост:

171-а; б; в; г; ж; з; и; 172-а; б; в; г; д; е; 1; 173-а; б; в; г; д; е; 186-и; к; л; м; н; о; п; р; с; т; 5; 7; 9; 194-к;

2. Защитена зона “Ломове” – BG000608

Площ: 32488.93 хектара

Местоположение:

- 1. Област:** Разград, **Община:** Разград, **Населено място:** с. Дряновец, с. Осенец, с. Раковски
- 2. Област:** Разград, **Община:** Цар Калоян, **Населено място:** гр. Цар Калоян, с. Езерче, с. Костанденец
- 3. Област:** Русе, **Община:** Ветово, **Населено място:** гр. Ветово, гр. Сеново, с. Кривня, с. Писанец
- 4. Област:** Русе, **Община:** Две могили, **Населено място:** с. Кацелово, с. Острица, с. Пепелина, с. Чилнов, с. Широково
- 5. Област:** Русе, **Община:** Иваново, **Населено място:** с. Божичен, с. Иваново, с. Кошов, с. Красен, с. Нисово, с. Сваленик, с. Табачка, с. Церовец, с. Червен, с. Щръклево
- 6. Област:** Русе, **Община:** Русе, **Населено място:** гр. Русе, с. Басарбово
- 7. Област:** Търговище, **Община:** Опака, **Населено място:** с. Гърчиново
- 8. Област:** Търговище, **Община:** Попово, **Населено място:** с. Захари Стояново

Попада на територията на следните Регионални инспекции по околната среда и водите (РИОСВ): Русе и Шумен

Документи за обявяване: Решение No.122 от 02.03.2007 г., бр. 21/2007 на Държавен вестник 2-2-608-122-2007

Целите на опазване на защитената зона са:

1. Запазване площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.
2. Опазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.
3. Възстановяване при необходимост на на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

За територията на зоната има определени 6 типа горски местообитания, част от които попадат на територията на стопанството.

Стандартният формуляр за зоната със списък на местообитанията и видовете е на страницата:

[https://natura2000.egov.bg/EsriBg.Natura.Public.Web.App/PublicDownloads/750C2EADDEC174A4A8B15E647F925A04B/%D0%9B%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D1%82%D0%B5\(BG0000608\)_PS_16.pdf](https://natura2000.egov.bg/EsriBg.Natura.Public.Web.App/PublicDownloads/750C2EADDEC174A4A8B15E647F925A04B/%D0%9B%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D1%82%D0%B5(BG0000608)_PS_16.pdf)

В нея попадат следните отдели и подотдели – държавна собственост:

1 а; б; г - у; 2 а - е; 1; 2; 3 в - д; ж - к; 1; 2; 8 у; ф; х; 9 в; г; ж; 4; 10 а; е; ж; з; л; м; н; 1; 11 б - е; 1; 2; 12 а - з; 1 - 4; 58 е1; 59 д; 60 а - д; 1; 61 д; е; ж; 1; 2; 75 а - д; 76 а; 78 а - л; 1; 81 а - з; 2 - 8; 95 а - п; 1 - 4; 96 а - к; 97 а - к; н; 2; 98 а - ж; 1; 2; 99 а - з; 1; 2; 3; 100 а - п; 1 - 3; 101 а - м; 1 - 3; 102 а - ж; и; к; л; 1; 2; 103 а - е; 1 - 4; 104 а; б; в; 1; 2; 3; 105 а; б; в; 1; 2; 106 а - д; 1 - 8; 107 а; б; 1 - 4; 108 а - ж; к; т; 1 - 6; 8; 109 а - и; 1 - 11; 110 а - м; 1; 111 а - ж; 120 в;

3. Защитена зона Островче - BG0000173

Площ: 6749.19 хектара

Местоположение:

- 1. Област:** Разград, **Община:** Лозница, **Населено място:** с. Градина, с. Манастирско, с. Сейдол, с. Синя вода, с. Студенец
- 2. Област:** Разград, **Община:** Разград, **Населено място:** гр. Разград, с. Благоево, с. Островче, с. Пороище

3. Област: Търговище, **Община:** Попово, **Населено място:** с. Дриново, с. Еленово, с. Ломци, с. Тръстика

4. Област: Търговище, **Община:** Търговище, **Населено място:** с. Кръшно, с. Маково, с. Миладиновци

Попада на територията на следните Регионални инспекции по околната среда и водите (РИОСВ): Русе и Шумен

Документи за обявяване: Решение No.611 от 16.10.2007 г., бр. 85/2007 на Държавен вестник 2-2-173-611-2007

Целите на опазване на защитената зона са:

1. Запазване площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.
2. Опазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.
3. Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

За територията на зоната има определени 6 типа горски местообитания, част от които попадат на територията на стопанството.

Стандартният формуляр за зоната със списък на местообитанията и видовете е на страницата:

http://natura2000.moew.government.bg/PublicDownloads/Auto/PS_SCI/BG0000608/BG0000173_PS_16.pdf

В нея попадат следните отдели и подотдели – държавна собственост:

320 к; 2; 322 а; б; 1; 2; 325 б - д; 1; 326 а - з; 1; 327 а - д; ж; з; л; 1; 2; 328 в; г; е - н; 1 - 6; 329 а - е; 1 - 4; 330 а - ж; м; н; о; р; с; 1; 2; 336 б; в; 2; 337 б; в; г; д; 1; 3; 338 а; в - з; 1 - 4; 339 д - н; р; 2; 3; 340 а - г; 1; 2; 341 а - ж; 1; 2; 342 а - п; 1 - 7; 344 а - г; 1; 345 а - д; 1; 346 а - л; 362 а - з; 1 - 4; 363 а - д; ж - м; 1; 364 а - д; 365 а; б; в; 1; 2; 3; 366 а - з; 1 - 4; 368 д; е; ж; 392 к; 4; 5; 393 а; 394 а; о; 1; 7; 8; 11; 12; 13; 14; 395 2; 396 в; 1; 399 в; 1; 400 у; 2;

II. Защитени зони за опазване на птиците:

1. Защитена зона Лудогорие - BG0002062

Площ: 91389.06 хектара

Местоположение:

1. Област: Разград, **Община:** Завет, **Населено място:** гр. Завет, с. Брестовене, с. Веселец, с. Иван Шишманово, с. Острово, с. Прелез

2. Област: Разград, **Община:** Исперих, **Населено място:** гр. Исперих, с. Вазово, с. Голям Поровец, с. Драгомъж, с. Йонково, с. Лудогорци, с. Малък Поровец, с. Райнино, с. Свещари, с. Старо селище

3. Област: Разград, **Община:** Кубрат, **Населено място:** гр. Кубрат, с. Беловец, с. Каменово, с. Медовене, с. Равно, с. Сеслав

4. Област: Разград, **Община:** Разград, **Населено място:** с. Дянково, с. Побит камък, с. Топчии, с. Черковна, с. Ясеновец

5. Област: Разград, **Община:** Самуил, **Населено място:** с. Голям извор

6. Област: Русе, **Община:** Ветово, **Населено място:** гр. Глоджево, с. Смирненски

7. Област: Русе, **Община:** Русе, **Населено място:** с. Тетово

8. Област: Русе, **Община:** Сливо поле, **Населено място:** с. Кошарна, с. Черешово

9. Област: Силистра, **Община:** Алфатар, **Населено място:** гр. Алфатар

10. Област: Силистра, **Община:** Главиница, **Населено място:** гр. Главиница, с. Башино, с. Вълкан, с. Зарица, с. Звенимир, с. Зебил, с. Листец, с. Ножарево, с. Осен, с. Падина, с. Подлес, с. Стефан Караджа

11. Област: Силистра, **Община:** Дулово, **Населено място:** с. Боил, с. Водно, с. Вокил, с. Долец, с. Златоклас, с. Овен, с. Окорш, с. Паисиево, с. Поройно, с. Правда, с. Раздел, с. Руйно, с. Черковна, с. Черник, с. Чернолик, с. Яребица

12. Област: Силистра, **Община:** Силистра, **Населено място:** с. Бабук, с. Брадвари, с. Йорданово, с. Казимир, с. Професор Иширково

13. Област: Силистра, **Община:** Ситово, **Населено място:** с. Босна, с. Добротица, с. Ирник

14. Област: Силистра, **Община:** Тутракан, **Населено място:** с. Белица, с. Преславци

Попада на територията на РИОСВ Русе

Документи за обявяване: Заповед No.РД-837 от 17.11.2008 г., бр. 11/2009 на Държавен вестник 2-1-2062-837-2008

Документи за промяна: Промяна в режима на дейностите със Заповед No.РД-79 от 28.01.2013 г., бр. 10/2013 на Държавен вестник

Цели на обявяване:

1. Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2 видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;

2. Възстановяване на местообитанията на видове птици по т. 2, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Предмет на опазване (видове и местообитания):

1. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР: Малък воден бик (*Ixobrychus minutus*), Червена чапла (*Ardea purpurea*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Червен ангъч (*Tadorna ferruginea*), Осояд (*Pernis apivorus*), Черна каня (*Milvus migrans*), Орел змияр (*Circus gallicus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Малък орел (*Hieraaetus pennatus*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Царски орел (*Aquila heliaca*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Бухал (*Bubo bubo*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Синявица (*Coracias garrulus*), Сив кълвач (*Picus canus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бълбрия (*Anthus campestris*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Ястребогушо коптиварче (*Sylvia nisoria*), Полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*);

2. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 4 от ЗБР: Малък гмурец (*Tachybaptus ruficollis*), Черногуш гмурец (*Podiceps nigricollis*), Голям ястреб (*Accipiter gentilis*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Черношипа ветрушка (Керкенец) (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Воден дърдавец (*Rallus aquaticus*), Зеленоножка (*Gallinula chloropus*), Обикновена калугерица (*Vanellus vanellus*), Късокрил кюкавец (*Actitis hypoleucos*), Пчелояд (*Merops apiaster*).

Стандартният формуляр за зоната със списък на местообитанията и видовете е на страницата:

https://natura2000.egov.bg/EsriBg.Natura.Public.Web.App/PublicDownloads/SDF/Site_BG0002062.pdf

Режим на дейности:

1. Забранява се премахването на характеристики на ландшафта (синори, единични и групи дървета) при ползването на земеделските земи като такива;

2. Забранява се залесяването на ливади, пасища и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;

3. Забранява се използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади.

4. Забранява се използването на неселективни средства за борба с вредителите в селското стопанство;

5. Забранява се косенето на ливадите от периферията към центъра с бързодвижеща се техника и преди 15 юли.

В нея попадат следните отдели и подотдели:

171-а; б; в; г; ж; з; и; 1; 172-д; е; 186-и; к; л; м; н; о; п; р; с; т; 5; 7; 9; 194-к;

2. Защитена зона Ломовеце-BG0002025

Площ: 33451.32 хектара

Местоположение:

1. Област: Разград, **Община:** Разград, **Населено място:** с. Дряновец, с. Осенец, с. Раковски

2. Област: Разград, **Община:** Цар Калоян, **Населено място:** гр. Цар Калоян, с. Езерче, с. Костанденец

3. Област: Русе, **Община:** Ветово, **Населено място:** гр. Ветово, гр. Сеново, с. Кривня, с. Писанец

4. Област: Русе, **Община:** Две могили, **Населено място:** с. Кацелово, с. Острица, с. Пепелина, с. Чилнов, с. Широково

5. Област: Русе, **Община:** Иваново, **Населено място:** с. Божичен, с. Иваново, с. Кошов, с. Красен, с. Нисово, с. Сваленик, с. Табачка, с. Церовец, с. Червен, с. Щръклево

6. Област: Русе, **Община:** Русе, **Населено място:** гр. Русе, с. Басарбово

7. Област: Търговище, **Община:** Опака, **Населено място:** с. Гърчиново

8. Област: Търговище, **Община:** Попово, **Населено място:** с. Захари Стояново

Попада на територията на РИОСВ Русе

Документи за обявяване: Заповед No.РД-562 от 05.09.2008 г., бр. 84/2008 на Държавен вестник 2-1-2025-562-2008

Документи за промяна:

1. Промяна в площта - увеличаване с Решение No.335 от 26.05.2011 г., бр. 41/2011 на Държавен вестник

2. Промяна в площта - увеличаване със Заповед No.РД-382 от 19.04.2013 г., бр. 50/2013 на Държавен вестник

Цели на обявяване:

1. Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2 видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;

2. Възстановяване на местообитанията на видове птици по т. 2, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Предмет на опазване (видове и местообитания):

1. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 3 от ЗБР: Малък воден бик (*Ixobrychus minutus*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Червен ангъч (*Tadorna ferruginea*), Осояд (*Pernis apivorus*), Черна каня (*Milvus migrans*), Египетски лешояд (*Neophron percnopterus*), Орел змияр (*Circaetus gallicus*), Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Малък орел (*Hieraaetus pennatus*), Белошипа ветрушка (*Falco naumanni*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Ловен сокол (*Falco cherrug*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Бухал (*Bubo bubo*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Синявица (*Coracias garrulus*), Сив кълвач (*Picus canus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бъбрица (*Anthus campestris*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*), Белочела сврачка (*Lanius nubicus*);

2. Съгл. чл. 6, ал. 1, т. 4 от ЗБР: Голям корморан (*Phalacrocorax carbo*), Сива чапла (*Ardea cinerea*), Ням лебед (*Cygnus olor*), Зимно бърне (*Anas crecca*), Зеленоглава патица (*Anas platyrhynchos*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Черношипа ветрушка (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Воден дърдавец (*Rallus aquaticus*), Зеленоножка (*Gallinula chloropus*), Малък червеноног водобегач (*Tringa totanus*), Голям горски водобегач (*Tringa ochropus*), Обикновен пчелояд (*Merops apiaster*), Брегова лястовица (*Riparia riparia*), Жълтокрака чайка (*Larus cachinnans*), Бял ангъч (*Tadorna tadorna*).

Режим на дейности:

1. Забранява се премахването на характеристики на ландшафта (синори, единични и групи дървета, защитни горски пояси) при ползването на земеделските земи като такива;

2. Забранява се залесяването на ливадите и пасищата, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;

3. Забранява се използването на пестициди (включително второ поколение родентициди) и торове (с изключение на оборски тор) в пасища и ливади;

4. Забранява се нарушаването на естественото състояние на влажните зони и техните брегове, включително пресушаване на влажни зони;

5. Забранява се извършването на сечи в горите от местни видове, които водят до намаляване на тяхното плотно разпространение или до смяна на видовете.

Списък с отделите и подотделите, включени в защитените зони са представени в Приложение 1 към настоящия доклад.

В нея попадат следните отдел и подотдели – държавна собственост:

1 а; б; г - у; 2 а - е; 1; 2; 3 в; г; д; ж - к; 1; 2; 8 у; ф; х; 10 ж; з; л; м; н; 1; 11 б - е; 1; 2; 12 а - з; 1 - 4; 59 д; 60 а - д; 1; 61 д; е; ж; 1; 2; 75 а - д; 76 а; 78 а - л; 1; 81 а - з; 2 - 8; 95 а - п; 1 - 4; 96 а - к; 97 а - к; н; 2; 98 а - ж; 1; 2; 3; 99 а - з; 1; 2; 3; 100 а - п; 1; 2; 3; 101 а - м; 1 - 3; 102 а - ж; и; к; л; 1 - 4; 103 а - д; 1 - 4; 104 а; б; в; 1; 2; 3; 105 а; б; в; 1; 2; 3; 106 а; б; в; д; 1 - 8; 107 а; б; 1 - 4; 108 а - ж; к; т; 1 - 6; 8; 109 а - и; 1 - 11; 110 а - м; 1; 111 а - ж; 120 в;

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

1. За защитените територии в обхвата на ДГС се спазват стриктно разпоредбите, посочени в заповедите за обявяване.

2. За защитените зони в границите на ДГС няма изготвени и приети планове за управление. До изготвянето на такива, стопанисването да се извършва съгласно Закона за биологичното разнообразие и заповедта за обявяване.

2. За защитените територии и зони в обхвата на ДГС са в сила и следните допълнителни норми и ограничения:

- ✓ За природните горски местообитания, включени в Приложение 1 на Закона за биологичното разнообразие, се прилагат нормите и режимите за горскостопанските мероприятия, дефинирани в наръчника "Режими за устойчиво управление на горите в Натура 2000", издаден от Изпълнителна агенция по горите.
- ✓ Да се извърши оценка на благоприятното природозащитно състояние за горските екосистеми на територията на ДГС, включени в границите на защитените зони. По линия на превенцията, прилаганите горскостопански дейности да бъдат изцяло съобразени с поддържането и подобряването на благоприятното природозащитно състояние на горските видове и местообитания.
- ✓ Санитарни сечи и изваждане на мъртва дървесина и стари дървета, се водят само в случаите когато има големи природни нарушения (ветровали, снеговали, пожари)

или каламитети. Санитарни сечи при каламитети се провеждат само при наличие на повреди и съхнене на дървета, съставляващи не по-малко от 20% от запаса на насаждението, при спазване нормите за запазване на количествата мъртва дървесина посочени по-долу.

- ✓ При провеждане на сечи се запазват стояща и лежаща мъртва дървесина и загиващи дървета, които са не по-малко от 10% от запаса на насаждението преди сечта, като не по-малко от 5% е стояща мъртва дървесина. Мъртви дървета, застрашаващи безопасността на хора и съоръжения в гората, се повалят и оставят като лежаща мъртва дървесина.
- ✓ Прилаганите лесовъдски мероприятия да се съобразяват с естествената динамика на горските екосистеми и сукцесионните процеси.
- ✓ В горите в които се планира провеждане на отгледни сечи са в сила следните ограничения и норми:
 - не се допуска еднократно отсичане на повече от 20% от запаса на насаждението;
 - прилага се само комбиниран метод с преобладаване на върхов метод;
 - склопеността и пълнотата на насаждението след провеждане на отгледни сечи не се допуска да бъде по-малка от 0,8;
 - за осигуряване на акумулация на мъртва дървесина при отгледните сечи се запазват подтиснати и част от некачествените, повредените и особено загиващи дървета, които не конкурират директно качествени дървета.
- ✓ Не по-малко от 10% от площта на всяко природно горско местообитание (Приложение I от Закона за биологичното разнообразие) в защитените зони на територията на ДГС се обособява като „гори във фаза на старост” както границите и местоположението на тези площи не се променят.
- ✓ приоритет имат възобновителните сечи с дълъг възобновителен период;
- ✓ в насажденията с изведени подготвителни и осеменителни и осветителни фази на постепенна сеч, следващите фази на сечта да се изведат в съответствие с принципите на дългосрочните възобновителни сечи;
- ✓ при провеждане на възобновителни сечи не се допуска еднократно отсичане на повече от 25 % от запаса на насаждението;
- ✓ площта на първоначално отворените при възобновителните сечи прозорци е не по-голяма от 0,05 ха;
- ✓ клоните и остатъците от сечта се оставят равномерно разпръснати в местата на падане на дърветата извън местата с подраст;
- ✓ извозът на отсечената дървесина се извършва само на секции;
- ✓ използват се техника и технологии, с които в минимална степен се нарушава растителната и почвената покривка и пътната инфраструктура;
- ✓ след прекратяване на горскостопанските дейности се извършва рехабилитация на нарушените терени (напр. извозни горски пътища).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

1. Поради липсата на изготвени и приети планове за управление на представените защитени територии и защитените зони е необходимо ръководството на ДГС, което по закон отговаря за управлението на защитените територии, да следи за неблагоприятни въздействия върху ВКС. Съвместно с РИОСВ Русе трябва да се определят стандартните

процедури и индикатори за мониторинг, с цел идентификация и предотвратяване на отрицателните въздействия от дейностите върху ВКС на защитените територии и зони. Например може да се следи за въздействия на горскостопанските дейности върху горските екосистеми, нарушаване на миграционни пътища на дивите животни, повишаване на риска от пожари, влошаване на благоприятното природозащитно състояние и др.

ЗАПЛАХИ

1. Намаляване на площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и на техните популации в резултат на човешка намеса.
2. Нарушаване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видовете.

ВКС 1.2 ЗАСТРАШЕНИ, ИЗЧЕЗВАЩИ И ЕНДЕМИЧНИ ВИДОВЕ

ВКС притежават териториите от горскостопанските единици, в които се среща всеки вид от *Приложение 1* към ръководството. Това са видове с толкова голяма консервационна значимост, че е достатъчно наличието на един такъв вид, постоянно обитаващ горскостопанската единица, за да представлява тя ГВКС. Всяка ГТ, включваща местообитания на видовете, включени в *Приложение 1* към ръководството е ГВКС.

Растителни видове, включени в *Приложение 1* към Националното ръководство и установени на територията на ТП ДГС „Разград”

Черноморска ведрица (*Fritillaria pontica* Wahlenb.)

Многогодишно тревисто луковично растение с дълбоко триръбести стъбла, високо 20-50 cm, геофит. Листата са ланцетни, разположени от средата нагоре по стъблото, срещуположни или по три в прешлени. Цветовете са единични, с прост околоцветник от широкозвънчевидно венче с бледо виненочервен ръб и широка зелена ивица и три прицветни листа в прешлен., наведени на долу, дълги 2,5-3,5 cm и широки 1-1,5 cm. Цъфти в периода март – април, а плодоноси от юни до юли. Размножава се семенно и вегетативно. Среща се в широколистни и смесени планински и низинни гори и храсталаци в Източна и Южна България.

Видът е включен в ЗБР и в Червена книга на Н.Р. България (Велчев и др. 1984) с категория „рядък”. Български субендемичен.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на горското стопанство. При провеждане на лесовъдските мероприятия да не се нанасят механични повреди на индивидите.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията, паша на домашни животни, изкореняването, изскубването и всякакъв вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна намеса. Разораване, разкопаването, добив на природни ресурси и всеки вид пряко въздействие и промяна на месторастенето.

Елвезиево кокиче (*Galanthus elwesii* Hooker f.)

Многогодишно луковично растение, геофит. Стъблото достига 20 cm. На върха си носи един увиснал надолу цвят, в основата на който е развит ципест зеленикав лист прикрепен с влагащице. Околоцветните листчета са шест: три външни бели (от 15 до 25 mm) разперени, лъжичковидни, вътрешните са три почти два пъти по-малки, докосващи се едно в друго със зелено петно на върхната и приосновната част. Цъфти в периода януари-април, плодоноси май-юни. Расте из храсталаци, гори и скални поляни в низинния, буковия и дъбовия пояси. (Евстатиева 2011).

Видът фигурира в Червена книга на Р. България т. 1 (Пеев и др. /ред./ 2011) с категория „застрашен“ и в приложение 3 на ЗБР.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на горското стопанство. При провеждане на лесовъдските мероприятия да не се нанасят механични повреди на индивидите. При установяването на наличие на вида, дърветата в съседство се запазват и не подлежат на сеч.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията, паша на домашни животни, изкореняването, изкубването и всякакъв вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна намеса. Разораване, разкопаването, добив на природни ресурси и всеки вид пряко въздействие и промяна на месторастенето.

Храсталачна глушина (*Vicia dumetorum* L.)

Многогодишно тревисто растение, хемикриптофит. Стъблото е 80-150 cm високо, катерливо, от основата разклонено, четириръбо, с тесни надлъжни крила, голо. Листата са чифтоперести, на върха с разклонено мустаче. Прилистниците в двойките нееднакви помежду си. Чашката, звънчеста, гола. Цветовете са от 2 до 14, събрани в рехави гроздовидни съцветия. Венчелистчетата са сини до виолетови. Флагчето удължено обратно яйцевидно, на върха врязано, в цвят подвито нагоре, по дълго или равно на крилцата и ладийката, синьо или виолетово, голо. Крилцата, сини или виолетови, по дълги или равни на ладийката, голи. Ладийката, обратно яйцевидно ромбична, синя или виолетова, на върха по-тъмно оцветена, гола. Бобът продълговат, на върха източено подвит, сплеснат, кафяв, гол с 6-10 семена. Семената лещовидно кълбести, виолетово

тъмнокафяви, гладки. Цъфти в периода май – юни, а плодоноси от юли до август. Размножава се семенно. Среща се в гори и храсталаци в планините и предпланините, главно на варовик.

Включен е ЗБР и в Червена книга на Н.Р. България (Велчев и др. 1984) с категория “рядък”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на горското стопанство. При провеждане на лесовъдските мероприятия да не се нанасят механични повреди на индивидите. При установяването наличие на вида, дърветата в съседство се запазват и не подлежат на сеч.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията, паша на домашни животни, изкореняването, изскубването и всякакъв вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна намеса. Разораване, разкопаването, добив на природни ресурси и всеки вид пряко въздействие и промяна на месторастенето.

Грахова глушина (*Vicia pisiformis* L.)

Многогодишно тревисто растение, хемикриптофит. Стъблото е увивно, голо, с плитки на ДГС ъжни ребра. Листата са чифтоперести, на върха с дълго разклонено мустаче. Цветовете са от 8 до 15 (30), събрани в гроздовидни съцветия, в пазвите на листата. Венчелистчетата са жълти, като по флагчето има виолетови жилки. Цъфти и плодоноси

в периода юни – юли. Размножава се семенно. Среща се в гори и храсталаци в планините и предпланините.

Включен в Червена книга на Н.Р. България (Велчев и др. 1984) с категория “рядък”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на горското стопанство. При провеждане на лесовъдските мероприятия да не се нанасят механични повреди на индивидите. При установяването на наличие на вида, дърветата в съседство се запазват и не подлежат на сеч.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията, паша на домашни животни, изкореняването, изскубването и всякакъв вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна намеса. Разораване, разкопаването, добив на природни ресурси и всеки вид пряко въздействие и промяна на месторастенето.

Пролетно ботурче (*Cyclamen coum* Mill.)

Многогодишно тревисто растение с кръгла грудка. Листата са едри, целокрайни, с бъбрековидна форма. Появяват се преди и по време на цъфтежа. От горната им страна често има бледозелен до белезникав концентричен контур или петно. Цветовете са едри, лилаво-розови, разположени на дълги дръжки. Цъфти от февруари до април. Плодът представлява кръгла кутийка, узряваща и разпукваща се в земята. Отровно растение. В България видът е разпространен в Странджа, Източна Стара планина и по Черноморското крайбрежие, където се среща в дъбови гори и храсталаци.

Включен е в Закона за биологичното разнообразие, в Червена книга на Н.Р. България с категория „рядък” (Велчев и др. 1984) и в Бернската конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания. Силно уязвим при нерегламентирано бране за букети рано на пролет.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на горското стопанство. При провеждане на лесовъдските мероприятия да не се нанасят механични повреди на индивидите.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносеци индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, опожаряване на територията, паша на домашни животни, изкореняването, изскубването и всякакъв вид пряко унищожение на вида от антропогенни дейности и антропогенна намеса. Разораване, разкопаването, добив на природни ресурси и всеки вид пряко въздействие и промяна на месторастенето.

**Животински видове включени в Приложение 1 към Националното ръководство,
установени на територията на ДГС “Разград”**

1. Златка (*Martes martes*)

Рядък вид хищник от сем. Порови, разпространен предимно в старите гори в по-високите планини на страната. Предпочита повече стари букови и смърчови гори с обилие на хралупести дървета, обикновено над 1200 м.н.в. По-рядко намерена и в дъбови гори и в по-ниските части на страната. Включен в Червената книга на България в категория „Застрашен“. Среща се също и на територията на ТП ДГС Разград.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Опазване на старите гори в стопанството. Запазване на старите хралупести дървета от сеч.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се установят броя на наличните животни чрез фотокапани.

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди и промяна в условията на средата в резултат на горскостопанските дейности, изсичане на старите гори, браконьерство.

2. Сокол орко (*Falco subbuteo* L.)

Природозащитен статус в България: уязвим. Защитен по ЗБР. Включен в ЧКБ (1985). Обитава крайречни хабитати, като често е свързан с колонии на бреговата лястовица. В Западна и Северна България често се придържа към населени места, където се изхранва със синантропни видове птици. Присъства в равнинните части, в редки, просветлени широколистни, смесени или иглолистни гори, в близост до открити пространства. В планините отделни двойки са установени да гнездят до 1500–1700 m н. Използва стари гнезда на други птици – основно вранови. Рядко гнезди по стълбове за високо напрежение и скали. Образува смесени колонии с вечерната ветрушка (*F. vespertinus*) и обикновената ветрушка (*F. tinnunculus*), присъства и в колонии на посевната врана (*Corvus frugilegus*). Женската снася през май 2–4 яйца, които се излюпват на 28-мия ден. Малките напускат гнездата около 30-ия ден. Храни се главно с дребни птици и едри насекоми, които улавя във въздуха, по-рядко с прилепи, малки наземни бозайници и влечуги

На територията на стопанството се срещат единични екземпляри по време на прелет.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да се запазват дървета с гнезда (вкл. гнезда на други видове, например врани) в окрайнините на гората и в отделите, в които е регистриран вида. В радиус от 300м около гнезда на вида не се извършват стопански дейности през гнездовия период 01.04 – 01.08. Видът е рядък поради загуба на голяма част от крайречните горски местообитания в страната. Препоръчително е местообитанията на вида да се обособят като гори във фаза на старост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние.

ЗАПЛАХИ

Извеждането на сечи през гнездовия период. Браконьерски острел, незаконно залагане на отровни примамки, ограбване на гнездата, изсичане на горите в равнинните части на страната, безпокойство през периода на размножаване.

3. Голям ястреб (*Accipiter gentilis* L.)

Рядък вид, включен в Червената книга на България. Гнезди в разнообразни гори, както в планините така и в равнини, вкл. и в горски култури. Предпочита дъбови и крайречни гори. Храни се основно с птици.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да се запазват дървета с гнезда и големи стари дървета в отделите, където е регистрирано присъствие на вида, тъй като те са потенциални места за гнездене.

В радиус от 300м около гнезда на вида не се извършват стопански дейности през гнездовия период 01.03–01.08. През останалото време на годината зоната без сечи е с радиус 150 м. В подотделите с регистрирани гнезда на вида не се извеждат интензивни сечи (не повече от 25%).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища на вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние.

ЗАПЛАХИ

Извеждането на сечи през гнездовия период. Изсичане на биотопни дървета и дървета с гнезда. Браконьерски острел, незаконно залагане на отровни примамки, ограбване на гнездата, изсичане на горите в равнинните части на страната, безпокойство през периода на размножаване.

4. Малък креслив орел (*Aquila pomarina*)

Рядък вид у нас, включен в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС и в Червената книга на България /категория застрашен/. Гнезди на стари дървета най-често на тополи, брястове, дъбове и букове.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да се запазват дървета с гнезда и големи стари дървета в окръжнините на гората и в отделите, където е регистрирано присъствие на вида, тъй като те са потенциални места за гнездене. Да се опазва в естествен вид крайречната растителност по реките в стопанството. Да не се разорават ливадите и пасищата в района.

В радиус от 300м около гнезда на вида не се извършват стопански дейности през гнездовия период 01.03–01.08. През останалото време на годината зоната без сечи е с радиус 150м. В подотделите с регистрирани гнезда на вида не се извеждат интензивни сечи (не повече от 20%).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Картиране на гнездящите в ДГС двойки /в периода 10.05-31.07/ и ежегоден мониторинг на съответните отдели за присъствието на вида.

ЗАПЛАХИ

Безпокойство. Загуба на гнездови местообитания, преследване от хора, изземване на яйца и малки с цел търговия.

5. Бухал (*Bubo bubo* L.)

Обитава скалисти терени, проломи, рядко в стари широколистни гори и обрасли с гъста растителност места. Среща се предимно в равнините и ниските планини. Брачният период започва през януари-февруари. Гнезда в скални пукнатини и надвеси, на земята и рядко в хралупи на дървета или стари гнезда на дневни грабливи птици на

дървета. Не строи гнезда, снася в някоя ниша или ямка на скален корниз или малка пещеричка. В края на март снася 2-4 яйца. Малките започват да летят през юли. Застрашен вид, включен в „Червена книга на България /ново издание/ и в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. Храни се с разнообразни животни- зайци, дребни лисици и порове, таралежи, гризачи, птици, включително други нощни и дневни грабливи птици и чапли и др.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

През гнездовият период 01.03.–01.07. в подотделите с установено присъствие на вида и в подотделите около скали с установено гнездене на вида не се извършват стопански дейности. В тези подотдели не се провеждат санитарни сечи, освен в случаите на големи природни нарушения или доказан каламитет.

При провеждане на лесовъдски мероприятия в тези и съседните подотдели се запазват дървета с хралупи, които са потенциални места за гнездене. Да не се допуска застрояване, изграждане на спортни съоръжения и фрагментиране на горските местообитания в тези подотдели и около тях.

Препоръчително е местообитанията на видовете да се обособят като гори във фаза на старост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние. Видът е постоянен. Пее активно от януари до май и през есента- септември- октомври и в тези периоди и най-лесно да бъде регистриран.

ЗАПЛАХИ

Безпокойство и извеждането на сечи през гнездовия период. Фрагментация на местообитанията. Исичане на старите гори, биотопните дървета и дърветата с гнезда/хралупи.

6. Черен кълвач (*Dryocopus martius* L.)

Обитава стари букови, иглолистни и смесени планински гори до горната им граница; по-рядко нископланински и равнинни гори. Гнезди в стари дървета с хралупи. Най-рано брачни прояви са установени в началото на март, а напуснали гнездото малки в началото на май. Люпилото е от 4-5 яйца, мътенето продължава 12-14 дни, а престоят на малките в гнездото 24-28 дни. При загуба на първото люпило прави второ люпило. В стари гори гнездовият участък обхваща 100-300 ха, а в горите с малко количество стари и умиращи дървета – 1000-1600 ха. Рядък вид, включен в „Червена книга на България, том 2, стр. 126”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

През гнездовия период 01.02.–01.07. в подотделите с установено присъствие на вида не се извършват стопански дейности. В тези подотдели не се провеждат санитарни

сечи и събиране на суха и паднала маса, освен в случаите на големи природни нарушения или доказан каламитет.

При провеждане на лесовъдски мероприятия в тези и в съседните подотдели задължително се запазват всички стоящи и паднали мъртви дървета, дърветата с хралупи, както и дървета с видими признаци на заболяване и гнилото. Задължително части от насажденията се запазват като острови на старостта (без никакви лесовъдски мероприятия).

Препоръчително е местообитанията на вида да се обособят като гори във фаза на старост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища на вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние.

ЗАПЛАХИ

Безпокойство и извеждането на сечи през гнездовия период. Фрагментация на местообитанията. Изсичане на старите гори, биотопните дървета и дърветата с гнезда/хралупи.

7. Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*)

Гръбният панцер (карпаксът) е жълтеникав с черни петна, коремният (пластронът) – жълтеникав до светломаслинозелен. Главата, шията и крайниците са мътнозеленикави и жълтокафяви. На задната страна на бедрата има по една конична рогова брадавица. На дължина достига до 30 см. Обитава най-често сухи припечни карстови терени. Зимата прекарва в сън, като се заравя в дупки. Размножава се през март-април. През юни-юли женската изравя с крайниците си трапчинки и снася 2-8 яйца. В един сезон женската снася яйца три пъти, така че една женска снася средно по 16 яйца. Инкубацията им продължава около 2-3 месеца. Храни се с треви, листа, плодове, понякога със земни червеи, охлюви и др.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Опазване на високостъблените дъбови и букови гори главно с южни изложения и на храсталаците е от ключово значение за вида. Също така не бива да се употребяват химически средства за защита в селското и горското стопанство в подотделите с регистрирано присъствие на вида. Да не се събират, местят или убиват индивидите от вида,

а случаите на браконьерски улов на костенурки да се наказват строго, както е предвидено по ЗБР. Да не се допуска палене на стърнищата в съседство. След горски пожари да не се разорава опожарената територия. По възможност да се оставят подотдели с подлес в периферията на горските масиви. Екотонните зони (между гората и откритите пространства) да не се почистват от храсти. Да не се разширява съществено съществуващата асфалтирана пътна инфраструктура, защото много често животни от този вид загиват по пътищата.

ЗАПЛАХИ

Основните причини за застрашеността на шипобедрената костенурка са интензивното земеделие, намаляването на горите и улавянето ѝ от хората. Пряко унищожение на индивиди при горскостопанските дейности. Палене и разораване на стърнищата в ГТ.

8. Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*)

По външен вид наподобява шипобедрената костенурка, но на задната страна на бедрата няма брадавици и опашката накрая завършва с рогов шип. На дължина достига 37 см, маса – 6,5 кг. Начинът ѝ на живот е както на шипобедрената костенурка.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Опазване на високостъблените дъбови и букови гори главно с южни изложения и на храсталаците е от ключово значение за вида. Също така не бива да се употребяват химически средства за защита в селското и горското стопанство в подотделите с регистрирано присъствие на вида. Да не се събират, местят или убиват индивидите от вида, а случаите на браконьерски улов на костенурки да се наказват строго, както е предвидено по ЗБР. Да не се допуска палене на стърнищата в съседство. След горски пожари да не се разорава опожарената територия. По възможност да се оставят подотдели с подлес в периферията на горските масиви. Екотонните зони (между гората и откритите пространства) да не се почистват от храсти. Да не се разширява съществено съществуващата асфалтирана пътна инфраструктура, защото много често животни от този вид загиват по пътищата.

ЗАПЛАХИ

Шипоопашатата костенурка е защитена е от Приложение II на Бернската конвенция и от Приложения II и III на Закона за биологичното разнообразие.

Основните причини за застрашеността на шипоопашатата костенурка са интензивното земеделие, намаляването на горите и улавянето ѝ от хората. Пряко

унищожение на индивиди при горскостопанските дейности. Палене и разораване на стърнищата в ГТ.

Сред отрицателно действащите фактори могат да се включат големите инфраструктурни проекти (магистрала и др.), горските пожари, подменянето на широколистните гори с иглолистни. Младите индивиди често стават жертва на дивите свине в ниските планински райони в Северозападна България, които се хранят с тях.

9. Смок мишкар (*Elaphe longissima longissima*)

Обитава предимно влажни гористи места или мезофилни ливади с храстова растителност, понякога на скалисти терени. Копулацията е в края на май до средата на юни. Снася 2-10 яйца в края на юни до първото десетдневие на юли, най-често в хралупи и други места с гниеща дървесина. Половата зрелост настъпва на третата пролет.

Застрашен вид, включен в „Червена книга на България, том 2, стр. 39“. Среща се предимно в стари дъбови гори.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да не се извеждат сечи в старите гори с установено обитаване на вида. Също така не бива да се употребяват химически средства за защита в селското и горското стопанство. Да не се допуска палене на стърнищата. Не се препоръчва разширяване на съществуващата пътна инфраструктура, в близост до местообитанията на вида, защото много често животни от този вид загиват по пътищата. Да се опазват старите хралупести дървета, дори и в горски участъци с по-млада гора. Да се обособяват допълнително гори в фаза на старост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Необходимо е да се проведе специализирано изследване за числеността, разпространението и хабитатните предпочитания на вида в района.

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивида. Загуба на местообитания вследствие на обезлесяване на обширни територии. Преследване и безпокойство от човека.

Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*)

Защитен вид по ЗБР. Широко разпространен вид за Централна и Западна България, в районите с надморска височина между 500 и 2000 m. Най-често се среща в мътна вода, но може да бъде открита и в бързотечащи потоци. Обитава реки, езера, язовири, блата, канали и дори наводнени коловози по черни пътища. Среща се потенциално на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди при горскостопанските дейности. Пресушаване на местообитанията на вида в резултат на голи сечи.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Да се опазват от нараняване и убиване индивидите на вида. Да не се водят сечи в горите в радиус от най-малко 50 m около водните басейни, където бъде регистрирано присъствие на вида. Да не се пресушават водните тела, използвани от вида.

Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*)

Обитава предимно ниските части на страната с горна граница на разпространение до ок. 250 m н.в. Предпочита по-бистри води в сравнение с жълтокоремната бумка, но може да бъде открита и в замътнена вода. Обитава реки, езера, язовири, блата и канали, локви, наводнени коловози по черни пътища, временни изкопи и други временно образуващи се водни площи. Среща се потенциално в стоящи водоеми на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди при горскостопанските дейности. Пресушаване на местообитанията на вида в резултат на голи сечи.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Да се опазват от нараняване и убиване индивидите на вида. Да не се водят сечи в горите в радиус от най-малко 50 m около водните басейни, където е регистрирано присъствие на вида. Да не се пресушават водните тела, използвани от вида.

Южен гребенест тритон (*Triturus ivanbureschi*)

Видът се среща почти в цялата страна, до 1500 m н.в. Обитава плитките и обраснали с водна растителност стоящи водоеми. Среща се в бавните течения на реки, разливи, напоителни и отводнителни канали, езера, блата и други застояли водоеми и техните околности. Среща се потенциално на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди при горскостопанските дейности. Пресушаване на местообитанията на вида в резултат на голи сечи.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Да се опазват от нараняване и убиване индивидите на вида. Да не се водят сечи в горите в радиус от най-малко 50 m около водните басейни, където бъде регистрирано присъствие на вида. Да не се пресушават водните тела, използвани от вида.

Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*)

Карапаксът е маслиненокафяв до черен с множество жълти точки и черти, разположени радиално на плочките. Краката и опашката са черни, осеяни с жълти петна. На дължина достига 25 cm. Обитава предимно застояли води, рядко разливи на реки и напоителни канали. Зимата прекарва заровена в тинята на блатата. Размножаването ѝ започва към края на април и началото на май. След около един месец женската изравя трапчинка на брега на водния басейн и в нея снася 3-12 яйца. Инкубацията им продължава около 100 дни. Ако времето е студено, излюпените костенурчета се заравят в земята и прекарват зимата в сън. Излизат на повърхността на следващата пролет. Храни се главно с животинска храна – насекоми, червеи, мекотели и сравнително рядко с риба. Среща се потенциално на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивиди при горскостопанските дейности. Пресушаване на местообитанията на вида в резултат на голи сечи. Пожари.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Да не се събират, местят или убиват индивидите от вида. Да не се водят сечи в горите в радиус от най-малко 50 m около водните басейни, където бъде регистрирано присъствие на вида. Да не се пресушават водните тела, използвани от вида. Да не се премахват падналите гниеши дървета в радиус от най-малко 50 m около водните басейни, където бъде регистриран видът.

Голям сечко (*Cerambyx cerdo*)

Сем. Cerambycidae (Сечковци)

Сем. Cerambycidae (Сечковци). Защитен вид по ЗБР. Широко разпространен вид в цялата страна, но основно в Източна и Южна България. Обитава стари широколистни гори. Развива се предимно по дъбове, по-рядко се среща по кестен, бреза и други широколистни дървета. Ларвите живеят в гниеща дървесина на стари или мъртви дървета и се хранят с нея. Потенциално се среща се в дъбовите гори на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ

Изсичане на биотопни дървета и изнасяне на мъртвата дървесина от горите. Изсичане на горите във фаза на старост.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Идентификация и запазване на гори във фаза на старост и на острови на старостта и тяхното опазване и изключване от лесовъдски мероприятия. Забрана за сеч на биотопни дървета, маркиране и опазване на бъдещи такива. Забрана за изкореняване на пънове. Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари. Забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост, и то само биологични и видовоспецифични).

Голям буков сечко (*Morimus asper funereus*)

Сем. Cerambycidae (Сечковци)

Широко разпространен вид в цялата страна, от 0 до 2000 m. Обитава широколистни, смесени гори и иглолистни гори. Развива се в гниеща, влажна дървесина, лежаща на земната повърхност. Ларвите се развиват под кората, където се хранят със сърцевината на дървесината. Потенциално се среща на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ

Изсичане на биотопни дървета и изнасяне на мъртвата дървесина от горите. Изсичане на горите във фаза на старост.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Идентификация и запазване на гори във фаза на старост и на острови на старостта и тяхното опазване и изключване от лесовъдски мероприятия. Забрана за сеч на биотопни дървета, маркиране и опазване на бъдещи такива. Забрана за изкореняване на пълнове. Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари. Забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост, и то само биологични и видовоспецифични).

Алпийска розалия (*Rosalia alpina*)
Сем. Cerambycidae (Сечковци)

Защитен вид по ЗБР. Широко разпространен в цялата страна, от 0 до 1500 m, предимно в планините, но и по Черноморието. Обитава стари широколистни гори, предимно букови. Предпочита места с просвети, огрени от слънцето. Ларвите са ксилофаги, живеят в гниещата дървесина на стари живи или мъртви дървета и се хранят с нея. Потенциално се среща в буковите гори на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ

Изсичане на биотопни дървета и изнасяне на мъртвата дървесина от горите. Изсичане на горите във фаза на старост.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Идентификация и запазване на гори във фаза на старост и на острови на старостта и тяхното опазване и изключване от лесовъдски мероприятия. Забрана за сеч на биотопни дървета, маркиране и опазване на бъдещи такива. Забрана за изкореняване на пълнове. Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари. Забрана

за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост, и то само биологични и видовоспецифични).

Еленов рогач (*Lucanus cervus*)

Сем. Lucanidae -(Рогачи)

Защитен вид по ЗБР. Най-едрият български бръмбар (4,5–9,0 cm). Среща се из цялата страна от 0 до 1500–1700 m в широколистни гори. Възрастното насекомо най-често се наблюдава през ранното лято. Мъжките летят по здрач, докато женските пълзят по земята или по дърветата. Ларвата се развива най-често 5–6 години в гнила дървесина на широколистни дървета. Среща се в широколистните гори до 1700 м. Потенциално се среща на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ

Изсичане на биотопни дървета и изнасяне на мъртвата дървесина от горите. Изсичане на горите във фаза на старост.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Идентификация и запазване на гори във фаза на старост и на острови на старостта и тяхното опазване и изключване от лесовъдски мероприятия. Забрана за сеч на биотопни дървета, маркиране и опазване на бъдещи такива. Забрана за изкореняване на пънове. Изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари. Забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост, и то само биологични и видовоспецифични).

Пъстър смок (*Elaphe sauromates*)

Рядък, локално разпространен защитен вид. Среща се само в източните райони на страната. Включен в Червената книга на България, категория „Застрашен“. Среща се в открити пространства, покрити с тревна растителност, пасища, захрастени участъци, разредени широколистни гори, понякога и влажни места покрай реки, блата и водоеми. Среща се потенциално на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ

Пряко унищожение на индивида при горскостопански дейности. Загуба на местообитания вследствие на обезлесяване на обширни територии. Преследване и безпокойство от човека.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Да не се събират, местят или убиват индивидите от вида. След горски пожари да не се разорава опожарената територия. По възможност да се оставят подотдели с подлес в периферията на горските масиви. Екотонните зони (зони между гората и откритите пространства) да не се почистват от храсти. Да не се допуска палене на стърнищата в съседство.

Dioszeghyana schmidtii

Сем. Noctuidae (Нощенки)

Защитен вид по ЗБР. Сравнително дребна нощна пеперуда (24–30 mm с разперени криле). Среща се почти във всички части на страната, с изключение на Югозападна България, Западните Родопи и Добруджа. В планините се среща до към 900 m н.в. Среща се в покрайнините на просветни дъбови гори с *Acer tataricum* и *Acer campestre*. Потенциално се среща на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ

Лимитиращ фактор са промяната в характера на основния хабитат на вида; редуцирането или унищожаване на микрохабитатите на вида; пожарите; замърсяването с битови, строителни и други отпадъци; използването на пестициди в горското стопанство; голите сечи, светлинното замърсяване.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Опазване на храстовата растителност и подлеса; забрана за подмяна на широколистни насаждения с иглолистни и несвойствени видове; изготвяне на планове за противопожарна защита; забрана за използване на инсектициди.

Четириточкова меча пеперуда (*Euplagia quadripunctaria*)

Едра и лесна за разпознаване красива нощна пеперуда (50–62 mm с разперени криле). Среща се в цялата страна, в планините до към 1900 m н.в. Пеперудата лети и се храни предимно денем през юли и август на сенчести места край храсталаци и в покрайнините на горите. Среща се потенциално на територията на цялото стопанство.

ЗАПЛАХИ

Лимитиращ фактор са промяната в характера на основния хабитат на вида; редуцирането или унищожаване на микрохабитатите на вида; пожарите; замърсяването с битови, строителни и други отпадъци; използването на пестициди в горското стопанство; голите сечи, светлинното замърсяване.

МЕРКИ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА

Опазване на храстовата растителност и подлеса; забрана за подмяна на широколистни насаждения с иглолистни и несвойствени видове; изготвяне на планове за противопожарна защита и предотвратяване на пожари; забрана за отводнявания и промяна на хидрологичния режим; забрана за използване на инсектициди (освен при крайна необходимост, и то само биологични и видовоспецифични).

ВКС 1.3 КРИТИЧНИ КОНЦЕНТРАЦИИ НА ВИДОВЕ

Целта на този елемент е да осигури запазването на гори с важни концентрации на видове, които използват дадената горска територия постоянно или само през определено време или в отделни фази от жизнения си цикъл. Тук се включват критични места за размножаване и миграции, миграционни маршрути и коридори (по отношение на географската ширина или надморската височина). В тази ВКС могат да бъдат използвани съществуващите системи за определяне на територии с високи концентрации на видове, например Орнитологично важни места, Ботаническо важни места, Херпетологично важни места и т.н.

Примери за важни временни концентрации:

- Концентрации на мигриращи птици

- Концентрации на зимуващи птици (нощувки и др.)
- Гнездовища (колонии на птици)
- Токовища на глухари
- Колонии от прилепи
- Миграции на риби до местата за хвърляне на хайвер
- Сватбовища на елени
- Струпвания на земноводни и/или техните малки във водоеми или места за зимуване
- Концентрации на мигриращи земноводни
- Зимовища на влечуги.
- Струпвания на влечуги на границата гори-открити територии.
- Струпвания на безгръбначни в стари хралупести дървета, стоящи мъртви и покрити с гъби дървета и гниеца дървесина.

Списък на индикаторните видове за тази ВКС с техните минимални концентрации в България са посочени в Приложение 2 към ръководството, като там са посочени и праговете им стойности поотделно за всеки вид. Когато в една гора има значимо постоянно или временно съсредоточаване на видове или е убежище от критична важност, съгласно изискванията на Приложение 2 към ръководството, тогава гората е ГВКС.

В района на ДГС Разград, по смисъла на определението за ВКС 1.3. е регистрирана критична концентрация и за благородния елен.

1. Благороден елен (*Cervus elaphus*)

Обитава всички горски комплекси, като предпочита по изредените широколистни и смесени гори с повече тревна растителност и подраст. Обитава цялата територия на стопанството.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се контролира строго браконьерството в района. Да се регулира числеността на хищниците.

Да се ограничат горскостопанските работи в периода 01-30.09, около сватбовищата на благородния елен.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Провеждане на ежегодно преброяване на елените в района и определяне на половото съотношение на животните.

ЗАПЛАХИ

Безпокойство - най-сериозният фактор за повечето видове от ловната фауна, около местата на сватбуване и отглеждане на малките .Висока плътност на хищниците. Завишена плътност на скитащи и бездомни кучета. Затруднена миграция . Тежки зими. Недостатъчна хранителна база (открити площи, дивечови ниви, поляни). Нарушена полава и възрастова структура . Браконьерство.

ВКС 2. ЕКОСИСТЕМИ И МОЗАЙКИ ОТ ЕКОСИСТЕМИ НА НИВО ЛАНДШАФТ. НЕПОКЪТНАТИ ГОРСКИ ЛАНДШАФТИ ГОЛЕМИ ЕКОСИСТЕМИ* НА НИВО ЛАНДШАФТ И МОЗАЙКИ ОТ ЕКОСИСТЕМИ* С ГЛОБАЛНО, РЕГИОНАЛНО ИЛИ НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ, В КОИТО СЪЩЕСТВУВАТ ЖИЗНЕНИ ПОПУЛАЦИИ НА ПОВЕЧЕТО ЕСТЕСТВЕНО СРЕЩАЩИ СЕ ВИДОВЕ В ЕСТЕСТВЕНИТЕ ИМ МОДЕЛИ НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ И ОБИЛИЕ.

Гори, които съдържат жизнеспособни популации на повечето или всички местни видове, трябва да имат голяма площ и да са сравнително неповлияни от човешка дейност и с ниско ниво на фрагментация (% незалесени територии). Целта на определяне на тази консервационна стойност е да бъдат включени типични ландшафти и тяхното биологично многообразие от съответния горско-растителен район.

ВКС 2 представляват значими горски територии, формиращи ландшафт от регионално и национално значение, в които всички естествено срещащи се видове съществуват при естествени условия на разпространение и обилие.

Съгласно Практическо ръководство за ГВКС, следните отдели в ТП “ДГС Разград”, попадат в обхвата на ВКС 2: 171 – 173;

ЗАПЛАХИ

Природни нарушения (ветровали, снеговали, пожари) или каламитети. Маркиране и сеч на биотопна дървесина (стояща и лежаща мъртва дървесина). Извеждане на сечи в буферните зони около постоянните водни течения и/или на границата с открити площи. Намаляване на лесистостта на насажденията. Нарушаване на видовото, възрастовото и структурното разнообразие в насажденията. Унищожаване на горите във фаза на старост. Извършване на сеч на биотопни дървета и не оставане на мъртва дървесина. Голи сечи. Залесяване с неместни и/или инвазивни видове. Изкуствено залесяване на естествени открити пространства в горските масиви. Горски пожари.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 2

1. Планираните лесовъдски и стопански мероприятия не трябва да водят до намаляване на процента на лесистост на ДГС.
2. Да се използват лесовъдски системи, които да поддържат видовото, възрастовото и структурното разнообразие в насажденията и на ниво ландшафт. Да се прилагат природосъобразни и разнообразни лесовъдски системи в съответствие с особеностите на конкретното насаждение.

3. Най-малко 5% от територията на горскостопанската единица трябва да бъдат отделени за осигуряване на гори от основно представените горскодървесни видове, които са във фаза на старост (Old-growth forests).
4. Да се спазват екологични принципи и практики при планиране и извеждане на лесовъдските мероприятия. При провеждане на лесовъдски дейности да се поддържат определено количество мъртва дървесина в насаждението, дървета с хралупи, единични и групи стари дървета.
5. Да се дава приоритет на естественото възобновяване. Да се прилагат лесовъдски системи, които осигуряват естествено възобновяване.
6. Не се допуска смяна на коренния дървесен състав.
7. При възстановителни дейности (залесяване) да се използват само местни видове и произходи. Да не се внасят чуждоземни дървесни видове и произходи с изключение на дендрариумите и географските култури, както и животински видове извън естественият им ареал на разпространение на територията на ТП ДГС София.
8. Да не се допуска изкуствено залесяване на естествени открити пространства в горските масиви, с изключение на мероприятията за контрол на ерозионни процеси.
9. Да не се допускат дейности (в това число и лесовъдски), които да увеличават антропогенната фрагментираност на територията. При планиране на пътищата и инфраструктурата, трябва максимално да се запази целостта на ландшафта. Необходимо е да се осигурят подходящи елементи, намаляващи влиянието на фрагментираността на територията, които да подпомагат движението на организмите – например да се предвиждат коридори за придвижване, връзки и зони на спокойствие на животните и т.н.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 2

1. При провеждане на мониторинга се следят и количествените показатели на трите критерия – естественост, фрагментираност и лесистост.
2. Мониторингът се извършва всяка година по документи и снимки. Да се използват действащите лесоустройствени проекти, планове за управление, териториално устройствени планове, процедури, свързани с промяна на предназначението на земи и гори от горските територии, стопански планове и т.н.
3. Да се осъществява контрол върху изпълнение на дърводобивните дейности.
4. На всеки 5 години да се прави ревизия на теренни обекти, в които са проведени дейности, касаещи някой от критериите. Да се провеждат консултации със заинтересованите групи, обществеността и съответните власти, за да се осигури информираността на всяка от страните за дейностите на другата страна и работа за смекчаване на потенциалните бъдещи заплахи, като незаконна сеч, разработване на мини, неустойчиво земеделие и др.
5. Да се извършва мониторинг на въздействието на външни заплахи от антропогенен характер, например пожари, както и мониторинг на условията за възникване на екстремни събития, например нападения на вредители и др. и прилагане на превантивни мерки когато е възможно.

ВКС 3. ЕКОСИСТЕМИ И МЕСТООБИТАНИЯ. РЕДКИ, ЗАЩИТЕНИ ИЛИ ЗАСТРАШЕНИ ОТ ИЗЧЕЗВАНЕ ЕКОСИСТЕМИ, МЕСТООБИТАНИЯ ИЛИ РЕФУГИИ.

ГВКС представляват всички ГТ, включени в списъка на *Приложение 4* към Националното ръководство. За ВКС се считат и гори, притежаващи характеристики, отличаващи ги като гори във фаза на старост (Old growth forests), които със своята възрастова структура и степен на естественост

представяват местообитание на комплекс от видове от специфични екологични и таксономични групи.

За определяне на горите, отговарящи на критериите на ВКС 3, са използвани данни от ГСП на ТП ДГС „Разград”. Извършено е и теренно обследване на идентифицираните за тази консервационна стойност типове екосистеми. Съгласно списъка към *Приложение 4* на Националното ръководство за определяне на ГВКС, за територията на ТП ДГС „Разград” са идентифицирани 5 типа редки, застрашени или изчезващи екосистеми. Границите на отделните гори, представляващи ВКС 3, не са отбелязани на терена тъй като в повечето случаи съвпадат с границите на насаждението.

ЗАПЛАХИ

1. Изчистване на насаждения от мъртва и биотопна дървесина, в т.ч. дървета с хралупи, единични и групи със стари дървета.
2. Антропогенна фрагментираност на територията.
3. Намаляване процента на ГФС.
4. Намаляване процента на лесистост.

G1.1112 Eastern European poplar-willow forests/Крайречни върбово-тополови гори

В това местообитание се развиват крайречни, най-често смесени върбово-тополови, или чисти върбови или тополови гори в низините и равнините, в условията на континентален климат в Северна България. Най-голямо разнообразие имат в поречието на р. Дунав и по островите му. В долните и средни течения на големите притоци на р. Дунав – Искър, Огоста, Лом, Вит, Осъм, Янтра, Русенски Лом, са се запазили на различни места като тесни ивици, доминирани главно от Разград върба или малки петна от бели и черни тополи. Развиват се на глинеесто-песъчливи, богати най-често карбонатни алувиални (наносни) почви. Те са добре аерирани и богати на хумус, но хумификацията им периодично се прекъсва от заливанията и отлагането на нови наноси. Богати са на азот, с което се обяснява и наличието на много нитрофилни видове в състава на горската растителност. Терените се характеризират с различно по продължителност и височина на водния стълб заливане от „черешовите” води, с максимум в края на май до началото на юни. Най-продължително (4-6 месеца) се залива зоната разположена до 2 m височина от средното ниво на р. Дунав. В зоната над 5 m, където заливанията са спорадични, растителността се развива върху карбонатни черноземи, а в местата със задържане на вода и отлагане на наноси главно по „затоните” (канални) на островите и блатата - на ливадно-блатни почви. Основни едификатори в най-дълго заливаната част са *Salix alba* и *Salix x rubens* - хибрид на *Salix alba* и *Salix fragilis*. Заедно с тях често се срещат *Populus alba* и *P. nigra*, и по-рядко типичната *Salix fragilis*. Върбите формират пионерни съобщества на освободените песъчливо-глинести коси и алувиални наноси, които постоянно се променят в зависимост от динамиката на наносите на р. Дунав. Върбите достигат височина около 8-12 m, а проективното им покритие до 80-90 %. Развиват въздушни корени, като броят и гъстотата им зависят от продължителността на заливане. На места е развит храстов етаж, в който участват *Rubus caesius* var. *aquaticus* (основен доминант), *Crataegus monogyna*, *Cornus sanguinea*, *Euonymus europaeus*, *Ligustrum vulgare* и по-рядко *Frangula alnus*, *Viburnum opulus*. На много места (особено по р. Дунав) първичната структура на крайречните гори е силно променена от масовото участие в храстовия етаж на инвазивния американски вид *Amorpha fruticosa*. За върбовите гори е характерно, че се срещат често увивни растения – *Clematis vitalba*, *Humulus lupulus*, *Vitis sylvestris*. Флористичната структура на тревния етаж е много разнообразна и включва предимно хигрофити, нитрофили и много рудерали. На по-осветените и подденирани места височината на този етаж може да надмине 1,5 m. Най-често в него

участват *Althaea officinalis*, *Bidens frondosa*, *B. tripartita*, *Calystegia sepium*, *Cirsium arvense*, *Echinochloa crus-galli*, *Erigeron annuus*, *Euphorbia lucida*, *E. palustris*, *Galium aparine*, *G. palustre*, *Glycyrrhiza echinata*, *Iris pseudacorus*, *Leucosium aestivum*, *Lycopus europaeus*, *Lysimachia nummularia*, *L. vulgaris*, *Lythrum salicaria*, *Myosotis scorpioides*, *Phalaris arundinacea*, *Phragmites australis*, *Polypogon viridis* (= *Agrostis verticillata*), *Rorippa amphibia*, *Solanum dulcamara*, *Stachys palustris*, *Symphytum officinale*, *Typha latifolia*, *Urtica dioica*. Рудералните и нитрофилни видове доминират по откритите места, които се появяват при деградацията вследствие на антропогенната дейност или на естественото изреждане на върбовите гори, когато те надминат 40-50 годишна възраст. Прекратяването на ежегодните заливания също води до ксерофитизация, рудерализация и увеличаване на участието на *Amorpha fruticosa* - вид, който не издържа на продължителното заливане.

Върбите формират и смесени фитоценози с други дървесни видове, които понасят преовлажнението и заливанията. Това са най-често черната (*Populus nigra*) и Разградта (*Populus alba*). Те са сравнително по-сухолюбиви от върбите и се развиват при заливане до около 60 дни. На места образуват и монодоминантни, но неголеми по площ гори, които имат флористична структура много близка до тази на върбовите гори. Заради това всички смесени върбово-тополови съобщества с участие или доминиране на *Populus alba*, *P. nigra*, *Salix alba*, принадлежат към една асоциация *Salicetum albae* s.l. (= *Salici-Populetum*) от съюза *Salicion albae*. В състава на тези гори участват макар и единично и други дървесни видове – *Alnus glutinosa*, *Fraxinus oxycarpa*, *Morus alba*, *Pyrus pyraeaster*, *Quercus robur*, *Ulmus laevis*, *Ulmus minor*, а в последните години все повече се разпространява инвазивният вид *Acer negundo*. Характерно е масовото навлизане на американски неофити в структурата на ценозите на Дунавските заливни гори. Такива са *Bidens frondosa*, *Echinocystis lobata*, *Sicyos angulatus*. Последните два вида са едногодишни увивни растения, които във вътрешността на някои острови образуват плътна покривка върху дървесния и храстовия синузий.

Поради богатите почви, върху които се развиват алувиалните гори, на много места те са напълно унищожени и заменени от обработваеми площи. Широко се практикува, както край р. Дунав, така и във вътрешността на страната, отглеждането на интензивни тополови култури (предимно *Populus x euroamericana* cv. I-214) на мястото на естествени върбово-тополови гори (Цонев и Димитров 2012).

Този тип гори са включени в Червена книга на Р. България том. 3 с категория “застрашено местообитание” (Бисерков и др. /ред./ 2012).

На територията на ТП ДГС „Разград” местообитанието е установено в следните отдели и подотдели: 60 б, 257 е, 265 г.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

За да бъдат запазени се препоръчва в тези гори да се преустанови всякаква стопанска дейност. Не се допуска трансформация на тези гори в интензивни култури. Необходимо е да се намери баланс между площите, заети от интензивни тополови култури и естествените крайречни екосистеми, доминирани от естествената крайречна растителност. На местата където тези горски екосистеми са изчезнали или деградирали е необходимо да се приложат възстановителни мерки, които могат да включват възстановяване на нарушен хидрологичен режим, регулиране на инвазивните видове, подпомагане естественото възобновяване на местните видове (върби, каваци, елши) и изкуствено залесяване с местни видове.

При необходимост от прилагане на мероприятиято “почистване на речните корита” да се дефинират конкретни параметри на намесата. Допустимо е да се премахват само дървета в рамките на речното легло, които при екстремни нива на водите има реална опасност да бъдат изкоренени или пречупени, както и част от сухите

дървета. При това мероприятие все пак трябва да се осигури и запазването на ключови елементи на биоразнообразието – мъртва дървесина, дървета с хралупи и т.н.

Необходимо е да се предприемат мерки за подобряване охраната на горите и преустановяване на незаконните сечи на крайречни дървета.

Въвеждане на забрани за редуциране на площите на този тип местообитания с цел инфраструктурни и други проекти, увеличаване на земеделските земи и т.н.

ЗАПЛАХИ

Унищожаване на горите при прочиствания на речните корита, промени в хидрологичните условия (корекции, строителство и т.н.), подмяна с тополови култури. Трансформация на тези гори в интензивни култури.

G1.737 Eastern sub-Mediterranean white oak woods/ Мизийски и тракийски гори от космат дъб (*Quercus pubescens*)

Горите от космат дъб България се отнасят към два подтипа местообитания. В Северна България се среща подтипът Мизийски гори от космат дъб.

Това са разредени, ксеротермни дъбови гори, доминирани от космат дъб (*Quercus pubescens*) с разпространение по варовиковите възвишения на местата с континентален климат. Тези гори са част от смесените дъбови гори, като обикновено заемат най-сухите и топли места по склонове предимно с южно или западно изложение. Видовият състав на съобществата на косматия дъб е динамичен и разнообразен. Дърветата са разклонени и често кривостъблени. Освен *Quercus pubescens*, в етажа на дърветата се срещат още *Acer campestre*, *Fraxinus ornus*, *Quercus cerris*, *Q. frainetto*. Често, особено на места с плитка варовикова основа, масово расте и *Carpinus orientalis*, който може да образува и втори дървесен подетаж. В храстовия етаж има множество видове като *Cornus mas*, *Cotinus coggygria*, *Crataegus monogyna*, *Ligustrum vulgare*, *Paliurus spinachristi*, *Prunus spinosa*, *Rhamnus cathartica*, *Rosa gallica*, *Syringa vulgaris*, *Ulmus minor*. В тревния етаж се срещат предимно видове, характерни за ксеротермните дъбови гори. Такива са: *Asparagus officinalis*, *A. tenuifolius*, *Brachypodium sylvaticum*, *Buglossoides purpureocaerulea*, *Dactylis glomerata*, *Festuca heterophylla*, *Helleborus odoratus*, *Lactuca quercina*, *Lathyrus niger*, *Orchis simia*, *Potentilla micrantha*, *Pulmonaria mollis* и др. Поради отворения характер и доброто осветление, във флористичния състав на горите от космат дъб участват много видове, които се срещат по поляните и ливадите, както и в редините на горите. Такива са: *Dichanthium ischaetum*, *Chrysopogon gryllus*, *Dictamnus albus*, *Echinops sphaerocephalus*, *Euphorbia polychroma*, *Filipendula vulgaris*, *Geranium sanguineum*, *Orchis purpurea*, *Primula veris* и др. (Цонев и др. 2011).

Тези гори са включени в Червена книга на Р. България том 3 Природни местообитания с категория “застрашено местообитание” (Бисерков и др. /ред./ 2012).

На територията на ТП ДГС „Разград“ местообитанието е установено в следните отдели: 9 г, 168 а, 168 п, 168 р, 209 з, 288 к, 298 а, 298 б, 298 г, 348 в, 348 к, 349 ц, 350 р, 360 ж.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Това са горски екосистеми, които в повечето случаи растат при екстремни условия по отношение на влажност и богатство на почвата. Видовият им състав е богат, което се дължи и на специфичната „отворена“ структура на насажденията. Произхода на насажденията е издънков в резултат на водени голи сечи и издънково възобновяване. В голямата си част насажденията са с повече от 4-6 ротации. Консервационното значение на тези гори е свързано с влошеното им в резултат на човешката дейност

състояние. Пресиленото им ползване в миналото и сега е довело до деградацията на първичните гори и почвата, негативна промяна на видовия състав и качеството на дървостоя, рязко намаляване на устойчивостта и продуктивността им. За повишаване производството на дървесина са правени реконструкции, при които коренната растителност основно е подменяна с нетипични иглолистни видове. В повечето случаи голата сеч е основната система за стопанисване на тези гори прилагана досега.

Паралелно с антропогенното натоварване, екстремалните екологични условия са създали репродуктивни механизми, които позволяват на тези гори да се развиват в тези условия. Ксерофитните дъбове зависят от издръжливостта на засушаване и способността на надземните части да умират и да се възстановяват отново. Конкуренцията от други видове при сухи условия обикновено е минимална, като големите засушавания са причина за периодични опожарявания. Големата коренова системата, характерно репродуктивно приспособление за дъбовите популации развиващи се при тези условия, осигурява едновременно оцеляване при сухи условия и пожари. Косматият дъб, развиващ се на сухи местообитания, се размножава и с коренови издънки. Подобен начин на размножаване е свързан със сухия климат и е алтернатива на семенното възобновяване.

Препоръчително е тези насаждения да се оставят на естествената им динамика и да не се прилагат стопански мероприятия. Абсолютна забрана за пашата на домашни животни. Ако се установят значими процеси на деградация (например съхнене над 30%) е необходимо да се приложат адекватни възстановителни мерки, които могат да включват подпомагане естественото възобновяване на косматия дъб и мозаечно залесяване с космат дъб.

Ако все пак се вземе решение за стопанисването им, изхождайки от спецификата на местообитанията и биологията на вида, приоритет трябва да имат сечите с дълъг възобновителен период. Най-подходяща за видове с комбинирана репродуктивна стратегия е групово-изборната и неравномерно постепенната сеч. Те ще спомогнат за формиране на неравномерна пространствена структура, която ще осигури по-голямо разнообразие от местообитания и ще спомогнат за запазването на дендрологичното разнообразие.

Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието – мъртва дървесина, острови на старостта, дървета с хралупи и т.н.

ЗАПЛАХИ

Антропогенна фрагментираност на територията, пашата на животни, изваждане на биотопната дървесина и изсичане на горите във фаза на старост, намаляване процента на лесистост.

G1.7C41 Silver lime woods/Гори от сребролистна липа (*Tilia tomentosa*)

Гори с ясно изразено доминиране на сребролистна липа (*Tilia tomentosa*), възникнали предимно вторично на мястото на дъбови гори. Освен основният вид, в дървесния етаж участват *Acer campestre*, *Fraxinus ornus*, *Quercus cerris*, *Q. robur*, *Quercus frainetto*, *Q. petraea* agg., *Acer platanoides*, *A. pseudoplatanus*, *A. tataricum*, *Sambucus nigra*, *Sorbus torminalis*, *Tilia cordata*. В липовите гори няма развит храстов етаж. В някои съобщества сравнително често се среща *Staphylea pinnata*, Други храстови видове, които участват в състава на липовите гори, са *Berberis vulgaris*, *Cornus mas*, *C. sanguinea*, *Corylus avellana*, *Crataegus monogyna*, *Ligustrum vulgare*, *Viburnum lantana*. Тревната покривка е с ниско покритие, като по-често се срещат *Arum maculatum*, *Buglossoides purpureoerulea*, *Dactylis glomerata*, *Hedera helix*, *Geum urbanum*, *Melica uniflora*, *Melittis melissophyllum*, *Ruscus aculeatus*, *Ruscus hypoglossum*, *Asperula taurina*, *Carex pilosa*, *Cephalanthera damasonium*, *Lilium martagon*, *Limodorum abortivum*, *Platanthera*

chlorantha, *Stellaria holostea* и др. Характерно е масовото развитие на пролетни ефемероиди (*Anemone ranunculoides*, *Convallaria majalis*, *Corydalis bulbosa*, *C. solida*, *Ranunculus ficaria*, *Gagea minima*, *Galanthus elwesii*, *Helleborus odorus*, *Isopyrum thalictroides*, *Lamiastrum galeobdolon*, *Polygonatum latifolium*, *Pulmonaria officinalis*, *Scilla bifolia*, *Viola odorata*, *V. reichenbachiana*), които на места формират кратковременен етаж с покритие до 80 (Цонев 2012).

Този тип гори са включени в Червена книга на Р. България том 3 Природни местообитания с категория “застрашено местообитание” (Бисерков и др. /ред./ 2012).

На територията на ТП ДГС „Разград” местообитанието е установено в отдели: 35 б, 35 е, 75 в, 75 г, 76 а, 78 г, 78 д, 81 и, 208 а, 209 ф, 230 а, 230 б, 230 г, 231 б, 237 г, 251 в, 280 г, 285 т, 306 а, 323 а, 325 б, 325 в, 326 б, 328 б, 329 г, 329 д, 329 е, 330 о, 330 с, 336 б, 336 в, 337 б, 337 в, 337 г, 338 а, 338 в, 344 б, 348 а, 363 и, 364 в, 364 г, 364 д, 365 а, 365 б, 366 а, 366 б, 368 д, 368 ж.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Лесовъдските мероприятия трябва да подпомагат създаването на смесени насаждения и да осигурят тяхното структурно и видово разнообразие. Не се прилагат краткосрочно-постепенни сечи, тъй като те няма да осигурят условия за възобновяването на всички желани дървесни видове. Особено внимание трябва да се обърне на запазването и увеличаването на участието на дъбовете в състава на насажденията. Необходимо е, отгледните мероприятия да се извършват навреме, за да се подобри устойчивостта и качествените показатели на младите насаждения както и да се контролира видовия състав.

Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието – мъртва дървесина, острови на старостта, дървета с хралупи и т.н.

Необходимо е да се прилага строг контрол при събирането на цветовете за стопански цели и недопускане сеч на клони и цели дървета за тази цел.

ЗАПЛАХИ

Антропогенна фрагментираност на територията, пашата на животни, изваждане на биотопната дървесина и изсичане на горите във фаза на старост, сеч на клони и цели дървета при събиране на цветовете за стопански цели.

G1.7A1 Euro-Siberian steppe [*Quercus*] woods/Лесостепни гори от цер (*Quercus cerris*) или дръжкоцветен дъб (*Quercus pedunculiflora*)

Гори доминирани от цер (*Quercus cerris*) или дръжкоцветен дъб (*Quercus pedunculiflora*) върху лъос в Дунавската равнина, Лудогорието и Добруджанското плато. На територията на България се различават два подтипа.

Към първия подтип се отнасят Лесостепните гори от цер. Към него се отнасят церови гори върху лъосовите възвишения на северните части на Дунавската равнина и Лудогорието, от 100 до около 400 m надм. вис. Церовите гори заемат билната, заравнена част на тези хълмове или склоновете предимно с южно, югозападно и югоизточно изложение. Обикновено по източните и северните склонове те прехождават в ценози на сребролистна липа (*Tilia tomentosa*), а в Лудогорието – и на обикновен габър (*Carpinus betulus*) и планински ясен (*Fraxinus excelsior*). На най-ерозирани места, тези гори преминават в гори и храсталаци на келяв габър (*Carpinus orientalis*). Лъосовите седименти, върху които се развиват съобществата на цера, са предимно глинести, което се отразява на почвената покривка, която също е по-тежка и глинеста в сравнение с местата, където се срещат термофилните смесени церово-благунови гори. Почвите са основно черноземи и файоземи, а по-рядко - лесивирани. Те са сравнително богати и

дълбоки, но са сухи, като засушаването се задълбочава през летните месеци. В този район климатът се отличава с изразена континенталност - големи температурни годишни амплитуди, лятно засушаване и сравнително малка годишна сума на валежите (между 500 и 600 mm).

Лесостепните церови гори са разпространени основно на север от линията, свързваща градовете Видин - Брусарци - Разград Слатина - Койнаре - Летница - Павликени - Опака - Разград - Вълчидол - Варна. На юг, в границите на Предбалкана се увеличава участието на благуна (*Quercus frainetto*) и горите преминават в чисто благунови. Церовите гори са предимно издънкови, но се срещат и смесени със семенни индивиди. Повечето са на възраст между 40 и 60 години и с височина на дървесния етаж между 8 и 10-20 m. Склопът варира от 0,6 до 0,9. В дървесния етаж, освен *Quercus cerris*, участват сравнително често още *Q. pubescens*, *Q. frainetto*, *Q. virgiliana*, *Q. dalechampii*, *Q. pedunculiflora*, *Sorbus domestica*, *Pyrus pyraster*, *Ulmus minor*, *Acer campestre*. На места могат да формират втори дървесен етаж *Acer tataricum*, *Carpinus orientalis*, *Fraxinus ornus*, с височина около 5-6 m, но по-често те участват в храстовия етаж. В Лудогорието, на по-влажни места (в доловете) се появяват и видове като *Tilia tomentosa*, *Carpinus betulus*, *Sorbus torminalis*. В храстовия етаж доминира глогът (*Crataegus monogyna*), а при осветляването на гората, често вследствие на антропогенната дейност (неправилно провеждани санитарни сечи и паша), на много места (например в Средна Дунавска равнина) той се замества от смрадликата (*Cotinus coggygria*). Етажът на смрадликата обикновено е около 1-1,5 m висок, но на най-осветените места достига и до 3-4 m. Други храстови видове, които сравнително често участват са: *Chamaecytisus hirsutus*, *Cornus mas*, *C. sanguinea*, *Euonymus europaeus*, *E. verrucosus*, *Prunus spinosa*, *Rhamnus cathartica*, *Rosa gallica*, *Viburnum lantana*. В тревния етаж участват предимно видове, широко разпространени в дъбовите гори в България, но са примесени и с някои лесостепни елементи, характерни за светли гори и храсталаци. Най-често срещаните тревни видове в лесостепните дъбови гори са: *Allium fuscum*, *Betonica officinalis* (= *Stachys officinalis*), *Brachypodium sylvaticum*, *Buglossoides purpureocaerulea*, *Bupleurum praealtum*, *Clinopodium vulgare*, *Crocus flavus*, *Dactylis glomerata*, *Doronicum hungaricum*, *Festuca heterophylla*, *Fragaria vesca*, *Galium pseudaristatum*, *Geum urbanum*, *Glechoma hirsuta*, *Helleborus odorus*, *Iris sintenisii*, *I. variegata*, *Laser trilobum*, *Lathyrus niger*, *L. pannonicus*, *Lychnis coronaria*, *Muscari tenuiflorum*, *Peucedanum alsaticum*, *Sedum maximum*, *Serratula tinctoria*, *Tanacetum corymbosum*, *Teucrium chamaedrys*, *Verbascum phoeniceum*, *Viola odorata*, *Viscaria vulgaris*.

Лесостепните церови гори са част от големия комплекс на дъбовите гори от хълмистите равнини и предпланините на Югоизточна Европа от съюза *Quercion frainetto*, въпреки че показват преходна характеристика и някои от елементите са типични за лесостепния съюз *Aceri tatarici-Quercion*. Видове характерни за последния съюз са *Acer tataricum*, *Doronicum hungaricum*, *Lathyrus pannonicus*.

Лесостепните церови гори са били подложени на дългогодишно и силно антропогенно влияние – сечи, паша на селскостопански животни, опожаряване. Често (особено в Дунавската равнина и по-ограничено в Лудогорието) те имат много трудно възобновяване, а увеличаването на участието на някои храстови като смрадликата и житни треви, правят това възобновяване невъзможно. На много места тези гори са заменени от производни дървесни, храстови и тревни ценози - например на *Bothriochloa ischaetum* (= *Dichanthium ischaetum*), *Carpinus orientalis*, *Chrysopogon gryllus*, *Fraxinus ornus* (Цонев и Хинков 2015).

Този подтип е включен в Червена книга на Р. България том 3 Природни местообитания с категория “застрашено местообитание” (Бисерков и др. /ред./ 2012).

Вторият подтип включва Лесостепните гори от дръжкоцветен дъб. Към него се отнасят гори от дръжкоцветен дъб (*Quercus pedunculiflora*) в Североизточна България. Тези

съобщества се развиват върху типични черноземи, най-често в някои плитки и неголеми по площ понижения. Там благодарение на приосновната скала – мощна покривка от глинест льос върху карстовата подложка на платото, се формират временни водоносни хоризонти, задържащи вода през пролетта. Влияние върху растителността оказва и континенталният климат, малкото количество валежи и силните източни ветрове през зимата.

Горите на дръжкоцветен дъб са много малки по площ, изолирани и силно деградирали. От някои са останали само групи или единични дървета дръжкоцветен дъб. Освен дръжкоцветният дъб, в дървесния етаж се срещат още *Acer campestre*, *A. tataricum*, *Cerasus mahaleb* (= *Prunus mahaleb*), *Pyrus pyraeaster*, *Ulmus minor* и по-рядко *Quercus cerris*, *Tilia tomentosa*. Храстовият етаж обикновено е добре развит и в него участват *Crataegus monogyna*, *Cornus sanguinea*, *Cotinus coggygria*, *Euonymus europaeus*, *E. verrucosus*, *Ligustrum vulgare*, *Prunus spinosa*, *Rhamnus cathartica*, *Sambucus nigra*, *Viburnum lantana*, а по литературни данни и *Amygdalus nana*. Последният вид подчертава лесостепния характер на тези съобщества. В тревния етаж се срещат широко разпространени видове: *Betonica officinalis* (= *Stachys officinalis*), *Brachypodium sylvaticum*, *Buglossoides purpureocaerulea*, *Clinopodium vulgare*, *Filipendula vulgaris*, *Geum urbanum*, *Myrrhoides nodosa*, *Urtica dioica*, *Viola hirta*.

Лесостепните гори на дръжкоцветен дъб принадлежат към съюза *Aceri tatarici-Quercion*, разпространен в низините, главно край р. Дунав и северозападните брегове на Черно море, в Югоизточна Европа. Горите в България, които принадлежат към този съюз, се срещат много рядко в равнините и низините на Източна България (Цонев и Хинков 2012).

Този подтип е включен в Червена книга на Р. България том 3 Природни местообитания с категория “критично застрашено местообитание” (Бисерков и др. /ред./ 2012).

На територията на ТП ДГС „Разград” местообитанието е установено в следните отдели отдели: 1 ж, 1 з, 2 д, 2 е, 3 б, 3 г, 3 ж, 4 д, 4 к, 4 л, 5 а, 7 а, 7 б, 7 г, 7 д, 7 е, 7 л, 7 н, 7 о, 9 а, 9 в, 10 б, 10 н, 11 д, 19 г, 20 а, 20 г, 20 з, 20 и, 20 м, 53 п, 53 с, 59 д, 71 и, 71 н, 74 д, 74 л, 74 м, 75 д, 78 в, 78 к, 78 л, 82 г, 95 а, 95 б, 95 в, 95 г, 95 е, 95 ж, 95 к, 95 н, 96 б, 96 г, 96 ж, 96 к, 97 а, 97 и, 98 а, 98 б, 98 в, 98 г, 98 д, 99 в, 99 г, 100 в, 101 м, 103 б, 103 в, 103 г, 103 д, 103 е, 104 б, 105 а, 105 б, 105 в, 106 а, 106 б, 107 а, 107 б, 108 б, 108 в, 108 г, 108 д, 108 м1, 109 а, 109 б, 109 в, 109 ж, 109 з, 109 и, 110 а, 110 б, 110 ж, 110 з, 110 к, 110 м, 111 а, 111 б, 111 г, 111 е, 161 п, 161 р, 168 о, 171 б, 171 в, 171 г, 171 ж, 172 а, 172 г, 172 д, 173 б, 173 е, 186 п, 190 а, 190 б, 190 в, 190 е, 190 ж, 192 е, 194 к, 213 л, 217 г1, 220 к, 221 б1, 221 г1, 221 е1, 223 д, 223 е, 223 з, 226 в, 226 ж, 226 н, 234 в, 234 г, 234 ж, 235 а, 235 е, 238 г, 239 а, 240 а, 240 в, 240 г, 240 ж, 241 б, 241 в, 241 г, 242 д, 242 е, 242 ж, 242 к, 246 з, 246 к, 247 а, 247 в, 248 в, 248 д, 248 ж, 248 з, 248 и, 248 к, 248 л, 249 а, 249 б, 249 в, 249 г, 249 е, 249 ж, 250 а, 250 б, 250 в, 250 г, 250 д, 250 з, 250 и, 251 а, 251 б, 251 г, 251 д, 251 ж, 252 а, 252 в, 252 г, 253 б, 253 в, 253 г, 253 д, 254 а, 254 г, 255 б, 255 г, 256 а, 256 б, 256 и, 256 м, 257 г, 257 д, 257 з, 257 о, 257 р, 257 у, 257 ч, 257 ш, 257 я, 257 а1, 257 б1, 258 а, 258 в, 258 г, 258 ж, 259 а, 259 г, 259 ж, 260 б, 260 з, 260 и, 260 к, 260 м, 260 х, 261 а, 261 б, 261 г, 261 д, 262 д, 262 е, 263 в, 263 з, 264 а, 264 г, 264 е, 265 е, 265 о, 268 е, 270 а, 270 е, 271 к, 271 л, 271 м, 271 о, 271 п, 272 к, 275 а, 275 в, 275 з, 276 б, 277 е, 277 ж, 277 з, 278 а, 278 б, 279 а, 279 д, 279 е, 280 б, 280 в, 280 д, 280 ж, 280 л, 280 н, 281 а, 282 а, 282 в, 283 о, 283 п, 283 с, 283 у, 285 м, 286 н, 286 с, 288 м, 288 н, 289 а, 289 б, 289 д, 290 а, 290 б, 290 в, 291 б, 291 в, 291 д, 291 е, 291 ж, 291 н, 291 у, 291 ч, 291 ю, 291 я, 292 ж, 292 з, 292 л, 293 а, 293 б, 293 в, 293 н, 294 е, 294 ж, 295 е, 295 ж, 295 и, 295 м, 298 д, 298 е, 300 а, 300 ж, 301 в, 301 е, 301 и, 301 л, 301 м, 304 в, 304 д, 304 л, 305 з, 305 н, 305 с, 306 е, 306 ж, 306 з, 329 з, 329 к, 336 к, 337 д, 337 е, 337 ж, 338 д, 338 е, 338 з, 339 з, 340 б, 349 а, 349 б, 349 ж, 349 л, 349 т, 350 к, 350 л, 350 м, 351 а, 351

б, 351 в, 351 г, 351 д, 351 е, 351 з, 354 г, 354 д, 354 е, 354 и, 356 д, 357 а, 357 б, 357 д, 357 и, 357 т, 359 а, 360 д, 360 е, 360 к, 360 л

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Това са устойчиви за условията на стопанството горски формации, които са в съответствие с условията на средата. При тяхното стопанисване е необходимо да се прилагат лесовъдски системи, които да осигурят тяхното структурно и видово разнообразие, както и разнообразието от фази на развитие. Основна цел на стопанисването на издънковите гори, трябва да бъде тяхното превръщане в семенни. Приоритет трябва да имат сечите с дълъг възобновителен период, а именно групово-постепенната и неравномерно-постепенната. Те ще спомогнат за формиране на неравномерна пространствена структура, осигуряваща по-голямо разнообразие от местообитания и ще спомогнат за запазването на дендрологичното разнообразие. Препоръчително е да се ограничи прилагане на краткосрочни постепенни сечи на големи територии, тъй като това води до формиране на едновъзрастни млади насаждения с хомогенна структура. Да не се извършват голи сечи и реконструкции.

Отгледните мероприятия в стопанисването на млади насаждения трябва да се извършват навреме за да се подобри тяхната устойчивостта и качествените им параметри. Да се ограничи пашата на домашни животни в насажденията.

При възникване на едроплощни природни нарушения /ветровали, каламитети и пожари/ е препоръчително част от засегнатата площ да не се залесява, а да се остави на естествената сукцесия. Това ще допринесе за повишаване на структурното и видовото разнообразие на територията.

При планирането и извеждането на лесовъдските мероприятия да се осигури пространственото представяне на различните сукцесионни фази и етапи в развитието на дъбовите съобщества. Особено внимание трябва да се обърне за запазването на насаждения, които са достигнали “фаза на старост” (old growth forests).

Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието – мъртва дървесина, острови на старостта, дървета с хралупи и т.н.

Забрана за намаляването на площта на насажденията с цел инфраструктурни и други проекти.

ЗАПЛАХИ

Антропогенна фрагментираност на територията, пашата на животни, извеждане на биотопната дървесина и изсичане на горите във фаза на старост, строителство на инфраструктурни и др. обекти.

Гори във фаза на старост (Old growth forests)

Според определението за Гори във фаза на старост (ГФС) в Националния стандарт, **ГФС са гори в последната фаза от развитието си, в които дървостоят е достигнал значителна възраст, не е съществено повлиян от едроплощни природни нарушения антропогенни въздействия и се характеризира с неравномерна пространствена и възрастова структура; наличие на стари живи дървета с диаметри близки до максималните за съответния дървесен вид и месторастене; стоящи и паднали големи мъртви дървета в различни фази на разлагане.**

Горите във фаза на старост (ГФС), със своята специфична структура и функционалност, са местообитание на комплекс от видове от различни екологични и таксономични групи. Поради ограничените знания за тях все още не може да се определи колко от проучените видове са свързани единствено с тези гори, но определено може да се каже, че много видове намират в тях оптимални условия за

съществуване. Нещо повече, при сравняване на ГФС и по-млади гори са отчетени съществени разлики във видовия състав и обилието, което е показател за уникалността на тези екосистеми.

Необходимо е най-малко 5% от територията на горскостопанската единица да бъдат отделени като насаждения за осигуряване на гори във фаза на старост. Особено подходящи за тази цел са естествени насаждения с възраст над 100 години, които не са били обект на стопанска дейност. При отсъствие на достатъчно представителност на определени типове насаждения, както при пространствено разположение, когато се фрагментират естествени насаждения, в тази група гори могат да бъдат включени и горски култури. Препоръчително е горите във фаза на старост да бъдат относително равномерно разпределени на територията, като площта на един комплекс от стари гори да бъде не по-малко от 40 ха. По възможност трябва да се осигури и свързаността на тези комплекси с коридори, които също са съставени от ГФС.

За да може да достигнат характеристиките на горите във фаза на старост определените насаждения трябва да се оставят на естествената им динамика. В тях не се допуска лесовъдска намеса и извличане на дървесина, освен в случаите на големи природни нарушения /ветровали и каламитети на площи заемащи над 50 % от ГФС/. Друго изключение от това правило са горските култури. В тях са необходими лесовъдски намеси, които да подпомогнат устойчивостта на тези насаждения и процеса на диференциация на структурата им.

Приблизително 160 до 230 години са нужни за да се формира гора със характеристики на гора във фаза на старост. Трансформацията от зрели гори към гори във фаза на старост е постепенна и продължителността ѝ зависи много от дървесния състав (видовете достигат за различно време пределна физиологична възраст), условията на месторастене (периодът е по- кратък на добри месторастения, отколкото на бедни) и първоначалната структура на насажденията (при хомогенна структура е по- бавно в сравнение с хетерогенната).

На територията на ТП ДГС „Разград“ са определени гори във фаза на старост с обща площ от 478,6ха (>5% от площта на ДГТ) в подотдели:

1 г, 1 е, 1 и, 1 ж, 3 з, 3 и, 3 г, 5 г, 5 к, 5 п, 6 б, 11 е, 12 а, 12 г, 12 д, 12 ж, 18 б, 19 ж, 19 з, 35 б, 35 в, 35 д, 35 е, 72 г, 72 з, 72 л, 72 м, 95 б, 95 в, 98 а, 100 в, 101 а, 102 а, 102 г, 105 в, 108 д, 109 а, 109 б, 109 в, 173 д, 292 а, 298 г, 298 д, 300 з, 304 з, 327 а, 329 б, 329 в, 330 б, 330 в, 330 г, 340 в, 342 г, 363 г, 363 д, 372 д, 392 к, 396 в, 399 в, 400 у

ЗАПЛАХИ

1. Изчистване на насаждения от мъртва и биотопна дървесина, в т.ч. дървета с хралупи, единични и групи със стари дървета.
2. Антропогенна фрагментираност на територията.
3. Намаляване процента на ГФС.
4. Намаляване процента на лесистост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

В насажденията, отделени като гори във фаза на старост, **не се допуска лесовъдска намеса и извличане на дървесина**, освен в случаите на големи природни нарушения /ветровали и каламитети на площи заемащи над 50% от площта ГФС.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 3

Мониторингът на тези ГВКС включва извършване на периодични наблюдения и анализ на състоянието на вида гора, чрез теренни наблюдения и разработване и прилагане на отделна програма за всеки вид гора.

1. Програмата за мониторинг трябва да бъде разработена със стандартни оперативни процедури, които да включват ясни индикатори, подходящи за целите на стопанисване. Тя се провежда поне веднъж годишно. Ако е необходимо сезонно отчитане мониторингът може да се прилага по-често, т.е. ако в горскостопанската единица настъпват значими събития само през определени месеци.
2. При теренната работа да се извършва наблюдение на показатели като жизненост на отделните дървета, структура на насаждението, здравословно състояние, наличие на дегенеративни процеси, честота, размери и разположение на празните пространства, нивата на фрагментация, базовата територия, наличието на сукцесия и нейната посока и т.н. и/или интерпретация на дистанционно получени данни.
3. Трябва да се установят заплахите за видовете гори с ВКС 3, доколко сериозни са те и да се определят мерките, които трябва да се вземат за намаляването им.
4. За успешно прилагане на процедурите по мониторинг е необходимо обучение на персонала участващ в горскостопанските мероприятия, който трябва да запознае всички с ограниченията предизвикани от наличието на ВКС и мерките за неговото опазване.

При извършване на мониторинга може да се окаже, че плановите за управление не отразяват реалното състояние на горите, заплахите и тенденциите. В такъв случай трябва да се потърси съвет от специалисти, които да определят дали има пропуски в плановите и дали досегашният модел на стопанисване е критичен за опазването на вида екосистема.

ВКС 4. ЕКОСИСТЕМНИ УСЛУГИ ОТ КРИТИЧНО ЗНАЧЕНИЕ. ОСНОВНИ ЕКОСИСТЕМНИ УСЛУГИ ОТ КРИТИЧНО (НЕЗАМЕНИМО) ЗНАЧЕНИЕ В ОПРЕДЕЛЕНИ СИТУАЦИИ ВКЛ., ОПАЗВАНЕ НА ВОДОСБОРИ И КОНТРОЛ НА ЕРОЗИЯТА НА УЯЗВИМИ ПОЧВИ И СКЛОНОВЕ.

Тази ВКС се отнася до важните екологични функции на стопанисваната гора. Определени са следните компоненти:

- Гори представляващи единствени източници на питейна вода
- Гори от решаващо значение за водосбора
- Гори с решаващо противоерозионно значение
- Гори с пожарозащитни функции
- Гори с решаващо значение за земеделието и рибарството

На територията на ТП ДГС „Разград” са представени типове ГВКС, свързани с екологичните функции на горските екосистеми. Определянето на тези консервационни стойности е извършено по данни от лесоустройствения проект и проведени интервюта с горските служители и местните заинтересовани страни. За всяка една от идентифицираните ВКС-та за територията на ТП ДГС „Разград” са разписани конкретни мерки за стопанисване и мониторинг.

ВКС 4.1 ГОРИ – ЕДИНСТВЕНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ПИТЕЙНА ВОДА

В България за ГВКС се считат всички ГТ попадащи в рамките на санитарно-охранителните зони 1 и 2 на източници за питейно-битово водоснабдяване, определени по реда на Наредба 3 от 2000 г. За ВКС се считат също и ГТ попадащи в близост до източници за питейно - битово водоснабдяване, но без определени

официални СОЗ, когато те са територии, включващи реката и крайбрежните заливаеми ивици на разстояние от 3500 м над водовземането и 50 м под него с ширина не по-малка от 1500 м от двете страни на реката.

За територията на ТП ДГС "Разград" не са определени гори, отговарящи на определението за тази консервационна стойност.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.1

1. До обособяване на санитарно-охранителни зони за източниците на питейна вода, съгласно Наредба 3 от 2000 г., се използват следните общи препоръки за лесовъдска намеса:

- ✓ Да се подпомага създаването и поддържането на смесени насаждения с неравномерна пространствена структура;
- ✓ Да се използват лесовъдски системи, осигуряващи постоянно покритие на горските територии във водосбора с гора;
- ✓ Пълнотата на насажденията във водосбора да не намалява под 0.5, но и да не е по-висока от 0.8, тъй като се увеличава процента на евапотранспирация;
- ✓ Забрана за използване на голи сечи;
- ✓ Зоните в непосредствена близост до водоизточниците изискват повече внимание, минимално нарушаване на земната повърхност при извоз на дървесина, дърводобив с много ниска интензивност или липса на такъв.

2. Трябва да се извършва обучение на персонала, който участва в горскостопанските мероприятия. Обучението трябва да запознае персонала с ограниченията предизвикани от наличието на ВКС и мерките за опазване на тези стойности.

3. След обособяване на санитарно-охранителни зони за източниците на питейна вода, съгласно Наредба 3 от 2000 г., горскостопанските мероприятия трябва да се съобразяват с посочените в нея режими на стопанисване и опазване.

4. В процеса на учредяване на СОЗ, стопаните трябва да търсят компенсиране на пропуснатите ползи или увеличени разходи при стопанисването на горите .

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.1

Горските стопани трябва да използват мониторинга на водите, извършван от компетентните органи – РИОСВ, басейновите дирекции или водностопанските фирми.

ЗАПЛАХИ

- 1.Складиране на дървесина непосредствено във водни течения.
- 2.Извършване на подвоз и извоз на дървесина, когато почвата е мокра и/или преовлажнена.
- 3.Намаляване на пълнотата на насажденията под 0,5.

ВКС 4.2. ГОРИ С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА РЕГУЛИРАНЕ НА ВОДНИЯ ОТТОК ВЪВ ВОДОСБОРИТЕ

В България за ГВКС се приемат всички ГТ, които представляват:

- 1. ГТ попадащи във водосборите на поройни водни течения, чиято лесистост надхвърля 40%;**
- 2. Съобщества на клек (*Pinus mugo*);**

3. ГТ представляващи горна граница на гората (ГГГ), определени по реда на ЗГ или попадащи в 200 метровата ивица под ГГГ;
4. Крайречни естествени гори от *Q. pedunculiflora*, *Q. robur*, *Fr. oxycarpa*, *Ulmus minor*, *U. laevis*, *Salix alba*, *Alnus glutinosa*, *Populus alba*, *P. nigra*, *Platanus orientalis*, попадащи в заливаемата тераса на речното течение;
5. Горите между дигата и десния бряг на р. Дунав, горите на островите и 200 метровата ивица от високия бряг на реката;
6. Гори в 100 метровата ивица на реките Марица, Тунджа, Места, Струма, Арда, Лом, Цибрица, Огоста, Скът, Искър, Янтра, Вит, Съзлийка, Стряма, Осъм, Русенски Лом, Камчия, Велека, Резовска (Българския бряг);
7. ГТ попадащи в санитарно-охранителна зона 3 на язовирите чието основно предназначение е за питейни нужди, определени по реда на Наредба 3 от 2000 г.

За територията на ТП ДГС "Разград" са определени ГВКС, покриващи изискванията на т.4: Крайречни естествени гори от *Q. pedunculiflora*, *Q. robur*, *Fr. oxycarpa*, *Ulmus minor*, *U. laevis*, *Salix alba*, *Alnus glutinosa*, *Populus alba*, *P. nigra*, *Platanus orientalis*, попадащи в заливаемата тераса на речното течение – в подотдели: 60 б, 257 е, 265 г.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.2

1. Планирането и провеждането на стопанските дейности в ГВКС следва да се съобразяват с поддържане и подобряване на ВКС 4.2.
2. За насажденията с ВКС 4.2, т.4 са в сила всички мерки, които са посочени за съответните насаждения, посочени във ВКС 3
3. В насажденията, формиращи 100 метровата ивица около р. Дунав и р. Янтра могат да се посочат следните общи препоръки за лесовъдска намеса:
 - ✓ За намаляване повърхностния воден отток да се използват лесовъдски системи, осигуряващи постоянно покритие с гора на горските територии в ивицата;
 - ✓ При нужда се провеждат залесителни мероприятия с използване на местни видове за увеличаване лесистостта;
 - ✓ В насаждения с влошени структурни параметри и устойчивост да се планират и прилагат възстановителни мероприятия;
 - ✓ Подпомага се създаването и поддържането на смесени насаждения с неравномерна пространствена структура;
 - ✓ Пълнотата на насажденията в ивицата да не намалява под 0.6;
 - ✓ Забрана за използване на голи сечи;
4. Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието – мъртва дървесина, острови на старостта, дървета с хралупи, зони на спокойствие и т.н.
5. Поради опасността от ерозия, трябва да се използват технологични схеми и техника, осигуряващи минимално нарушаване на земната повърхност при извоз на дървесина.
6. След прекратяване на стопанските дейности се извършва рехабилитация на нарушените терени (напр. извозни горски пътища);
7. Препоръчва се провеждане на обучение на персонала, участващ в горскостопанските мероприятия, което трябва да го запознае с ограниченията, предизвикани от наличието на ВКС и мерките за неговото опазване.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.2

В мониторинга на ВКС 4.2. се включват параметри като здравословно състояние на гората, наличие и интензивност на ерозионните процеси, промени в структурата и състава на насажденията, количество и структура на мъртвата дървесина. Като допълнение се организира мониторинг на параметри, характеризиращи водорегулационните функции на гората, като динамика на лесистостта, ерозионните процеси, степен на повреди по крайречната растителност и др.

За определяне на отклонения в функционалността на тези гори може да се използва мониторинга на водите, извършван от компетентните органи – РИОСВ, басейновите дирекции или водностопанските фирми.

ЗАПЛАХИ

Нарушаване на видовото, възрастовото и структурното разнообразие в насажденията. Намаление на склопеността на насаждението при сечта, нарушаване на естествената групова структура на насажденията. Залесяване с немесни видове.

ВКС 4.3 ГОРИ С РЕШАВАЩО ПРОТИВОЕРОЗИОННО ЗНАЧЕНИЕ

В България за ГВКС се приемат всички ГТ, представляващи:

- 1. ГТ с наклон над 30° (или по-малък, при разположение под обработваеми земи, поляни, голини, редини, които са с наклон над 10° и дължина по-голяма от 200 м) с площ над 1 ha и пълнота над 0,6;**
- 2. Гори, създадени по технически проекти за борба с ерозията, корекционни, брегозащитни и колматажни горски пояси,**
- 3. Гори, предпазващи населени места или комуникации, разположени на пътя на паднали до момента лавини по данни от Планинската спасителна служба, гори в снегосборна област с наклон между 20°–50°, както и такива разположени под обезлесена снегосборна област с дължина над 200 м. и наклон над 20°;**

От горските територии, включени на територията на ТП ДГС „Разград“ за тази консервационна стойност се покриват определенията по т.1 и 2.

- 1. ГТ с наклон над 30° (или по-малък, при разположение под обработваеми земи, поляни, голини, редини, които са с наклон над 10° и дължина по-голяма от 200 м) с площ над 1 ha и пълнота над 0,6:**

Гори с наклон над 30° - отдели/подотдели: 5 г, ж, п; 72 г, л, м; 101 а; 281 в; 304 е; 382 м; н.

- 2. Гори, създадени по технически проекти за борба с ерозията, корекционни, брегозащитни и колматажни горски пояси:** 3 з; 20 г, 20 е, 20 ж, 20 и, 20 к, 20 л, 20 у, 20 ф, 20 ц, 20 ш, 35 б, 35 в, 35 г, 35 д, 35 е, 35 и, 35 ж, 98 а, 99 б, 101 а, 102 а, 102 б, 102 в, 102 г, 102 е, 102 и, 102 к, 102 л, 103 а, 217 т, 217 у, 217 г1, 218 д, 219 б, 221 а1, 221 б1, 221 г1, 221 е1, 221 о, 221 п, 221 р, 221 с, 221 т, 221 у, 221 ф, 221 х, 221 ш, 221 ю, 271 а, 271 в, 272 а, 272 б, 272 в, 272 г, 272 д, 272 е, 272 ж, 272 и, 272 к, 272 л, 273 к, 273 ю, 273 я, 274 а, 274 б, 274 в, 274 г, 277 а, 277 б, 277 в, 277 г, 277 д, 277 е, 277 ж, 277 з, 277 и, 277 к, 277 л, 277 м, 277 н, 277 о, 277 п, 283 б, 283 в, 283 г, 283 д, 283 е, 283 ж, 283 л, 283 м, 283 н, 283 о, 283 п, 283 р, 283 с, 283 т, 283 у, 283 ф, 283 х, 283 ц, 285 б, 285 е, 285 ж, 285 и, 285 к, 285 л, 285 м, 285 н, 285 п, 285 р, 285 у, 285 ф, 285 х, 285 ц, 285 ч, 285 ш, 285 щ, 286 к, 286 м, 286 н, 286 с, 288 в, 288 г, 288 д, 288 е, 288 ж, 288 з, 288 и, 288 к, 288

л, 288 м, 288 н, 288 о, 288 п, 288 р, 288 с, 288 т, 288 у, 289 а, 289 б, 289 в, 289 г, 289 д, 289 е, 289 ж, 289 з, 290 а, 290 б, 290 в, 290 г, 291 б, 291 в, 291 г, 291 д, 291 е, 291 ж, 291 и, 291 к, 291 л, 291 м, 291 н, 291 о, 291 п, 291 р, 291 т, 291 у, 291 ф, 291 х, 291 ц, 291 ч, 291 ш, 291 щ, 291 ю, 291 я, 292 а, 292 б, 292 в, 292 г, 292 д, 292 е, 292 ж, 292 з, 292 л, 296 в, 296 г, 296 д, 296 е, 296 ж, 296 з, 296 и, 296 л, 296 м, 296 н, 296 о, 296 п, 296 р, 297 в, 297 г, 297 е, 297 ж, 297 и, 297 к, 297 л, 297 м, 297 н, 297 о, 297 п, 297 р, 298 р, 299 б, 299 в, 299 г, 299 д, 299 е, 299 ж, 299 м, 299 н, 299 о, 299 п, 303 а, 304 е, 304 ж, 304 з, 307 б, 307 в, 307 г, 307 д, 307 е, 311 б, 322 а, 322 в, 322 г, 324 а, 324 б, 324 в, 324 г, 324 д, 324 ж, 327 а, 327 б, 327 в, 327 г, 327 д, 327 ж, 327 з, 327 к, 327 л, 327 н, 327 о, 341 д, 341 е, 341 ж, 342 ж, 342 з, 342 и, 342 к, 342 л, 342 м, 342 н, 342 о, 342 п, 343 а, 343 б, 343 в, 343 г, 343 д, 343 е, 343 ж, 343 з.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.3

1. Стопанисването на гори, представляващи ВКС 4.3. трябва да е насочено към ограничаване опасността от развитие на ерозионни процеси.
2. Планирането и стопанските дейности в ГВКС се съобразяват с ВКС 4.3. Като общи препоръки за лесовъдска намеса могат да се посочат:

В горите с решаващо противоерозионно значение:

- ✓ Да се използват лесовъдски системи, осигуряващи постоянно покритие на горските територии с гора, като пълнотата на насажденията не се намалява под 0.5;
- ✓ Да се извеждат навреме отгледните мероприятия, особено в горските култури, за да се осигурят жизнеността и устойчивостта на насажденията;
- ✓ Когато пред насаждение от списъка на ГВКС 4.3 са поставени допълнително една или повече цели (напр. курортни гори), лесовъдските мероприятия трябва да постигнат баланс между тях, но като приоритет остава осигуряване на противоерозионната функция;
- ✓ Подпомага се създаването и поддържането на смесени насаждения с неравномерна пространствена структура;
- ✓ При много стръмни терени (31-45°) не се водят голи сечи и краткосрочно постепенни сечи;
- ✓ При каменливи и урвести терени (над 45°) да не се провеждат стопански мероприятия;
- ✓ При извеждането на сеч да се използват техника и технологии, с които в минимална степен се нарушава растителната и почвената покривка;
- ✓ При нужда се провеждат залесителни мероприятия, като с предимство се използва коренната горскодървесна растителност;

В горите с решаващо значение против формиране на срутища и сипеи:

- ✓ Не се допуска извеждането на сечи;
- ✓ Провеждат се мероприятия за подпомагане на допълнително настаняване на растителност;
- ✓ Предвиждат се мероприятия за заздравяване устойчивостта в основата на склона при водни течения (включва изграждането на технически съоръжения за формиране на профил на равновесие).

3. Да се определят и картират пътищата и временни складове, които имат нужда от рехабилитация. След провеждането на дърводобива задължително се извършват необходимите възстановителни мероприятия, съобразно нарушенията на терена.

4. Да се разработят планове или правила за рехабилитация на нарушени или други територии, заплашени от ерозия и/или, в които мониторингът показва повишени нива на ерозия.

5. Препоръчва се провеждане на обучение на персонала, участващ в горскостопанските мероприятия, което трябва да го запознае с ограниченията предизвикани от наличието на ВКС и мерките за неговото опазване.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.3

1. Препоръчително е да се осъществят контакти и консултации със специалисти от РИОСВ.

2. За горите с решаващо противоерозионно значение да се извършва два вида мониторинг – краткосрочен и дългосрочен:

- ✓ краткосрочен – наличие на прояви на съвременна ерозия (засегната площ). Наблюдение – всяка година;
- ✓ дългосрочен – правят се измервания на мощността на почвения профил и мъртвата горска постилка (МГП). Наблюдение – през 10 г.

3. За горите с решаващо значение против формиране на срутища и сипеи се отчита динамиката на следните параметри:

- ✓ При формиран сипей се отчита обема на отложените материали;
- ✓ Площна динамика на свлачището;
- ✓ Площна (обемна) динамика на зоната на разрушаване;

Наблюденията се извършват всяка година.

ЗАПЛАХИ

Предизвикване на ерозионен процес при извеждане на лесовъдските мероприятия. Намаляване на склопеността на насаждението при сечта. Нарушаване на земната повърхност при извоз на дървесина и дърводобив. Горски пожари. Прилагане на лесовъдски системи, при които пълнотата на насаждението да сенамаля под 0,5, извеждане на горскостопански мероприятия на каменливи и урвисти терени, използване на техники и технологии нарушаващи почвената покривка.

ВКС 4.4. ГОРИ, КОИТО ПРЕДСТАВЛЯВАТ БАРИЕРА ЗА РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА ПОЖАРИ

За ГВКС се приемат всички широколистни гори разположени между иглолистни насаждения, между иглолистни насаждения и населени места, между иглолистни насаждения и земи с различно селскостопанско ползване, имащи ширина на насаждението минимум 100 м. И максимум 250 м. И състав включващ всички широколистни видове без бреза, акация и топови култивари.

На територията на ТП ДГС „Разград“ като гори, представляващи бариера за разпространение на пожари са определени:

1 б, 3 б, 4 к, 4 л, 9 а, 9 е, 10 ж, 16 б, 17 а, 18 б, 20 а, 20 г, 20 и, 20 щ, 35 б, 35 в, 35 е, 80 в, 99 а, 100 в, 100 н, 100 п, 102 е, 102 к, 108 щ, 108 ж1, 139 ч, 158 з, 168 о, 168 п, 168 р, 171 в, 171 ж, 171 и, 190 в, 209 з, 221 б1, 221 г1, 221 е1, 221 р, 221 у, 221 ф, 226 ж, 233 в, 236 б, 236 в, 245 в, 245 е, 245 ж, 245 и, 246 е, 248 в, 248 д, 249 а, 249 в, 249 г, 249 е, 249 з,

249 к, 250 а, 251 а, 251 г, 251 д, 252 а, 253 е, 254 а, 254 в, 254 г, 254 л, 261 б, 262 г, 262 д, 262 ж, 262 з, 262 и, 263 а, 263 з, 264 а, 264 г, 264 д, 265 в, 265 д, 265 н, 265 о, 265 п, 265 с, 265 т, 267 б, 267 г, 267 д, 267 е, 268 а, 268 б, 268 в, 268 д, 269 8, 269 а, 269 б, 271 л, 271 о, 271 п, 271 р, 272 б, 272 е, 272 и, 272 к, 273 ю, 275 а, 276 б, 277 е, 277 з, 280 в, 280 д, 280 ж, 281 а, 282 а, 282 в, 283 о, 283 с, 283 у, 284 д, 284 ж, 284 л, 284 м, 285 м, 285 ч, 286 н, 286 с, 288 г, 288 к, 288 м, 288 ф, 289 а, 289 б, 289 д, 290 а, 290 б, 290 в, 291 ж, 291 н, 291 о, 291 п, 291 с, 291 ф, 291 х, 291 ч, 291 щ, 291 ю, 292 ж, 293 б, 293 в, 295 е, 298 б, 298 д, 298 е, 299 ж, 299 и, 300 а, 300 ж, 300 з, 301 в, 301 е, 302 г, 303 б, 303 в, 303 к, 304 з, 305 м, 305 н, 307 б, 307 в, 322 б, 325 д, 326 д, 326 е, 326 ж, 327 а, 327 б, 327 д, 327 ж, 327 м, 329 а, 329 б, 330 б, 330 в, 330 о, 339 д, 339 з, 341 а, 341 б, 341 д, 342 г, 342 д, 343 б, 343 г, 343 ж, 344 а, 344 б, 344 в, 349 ж, 349 т, 350 к, 351 в, 351 г, 351 д, 351 б, 354 и, 355 е, 357 и, 357 о, 357 р, 357 т, 360 л, 361 л, 361 н, 361 п, 362 а, 362 ж, 362 л, 363 е, 364 г, 382 о, 393 в, 393 в, 393 ж 393 2, 401 и.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.4

1. Да не се допуска фрагментация на тези гори. Насажденията с отворен склоп или гори в които е воден дърводобив с висока интензивност са по-предразположени към пожари, тъй като създават предпоставки за увеличаване на тревното и храстовото покритие.
2. В наличните ивици широколистни гори да се запази и поддържа широколистния състав на гората. При стопанисването им да не се допуска понижаване на пълнотата под 0.7 върху цялата площ на ГВКС 4.4. При възобновителните сечи да се използват лесовъдски системи, които подпомагат създаването на групова структура.
3. При липса на подобни ивици да се планира създаването на буферни зони от пожароустойчиви дървесни видове с подходящи схеми на залесяване.
4. Да се разработят планове за борба с пожарите, които включват стандартни оперативни процедури за борба с пожарите и обучение на персонала, съгласно горското законодателство в страната.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.4

При тази ВКС се извършва мониторинг за честотата и площното разпространение на запалванията и пожарите в горскостопанската единица.

ЗАПЛАХИ

Фрагментация на горите. Намалена склопеност в насажденията. Увеличено участие на иглолистните видове. Изсичане на буферните зони от пожароустойчиви дървесни видове.

ВКС 4.5. ГОРИ С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ДЕЙНОСТИ (ЗЕМЕДЕЛИЕ, РИБНИ ЗАПАСИ) И ЗА ЗАЩИТАТА НА ИНФРАСТРУКТУРНИТЕ ОБЕКТИ

Всички гори с критично въздействие върху горските функции, от които зависят земеделието, състоянието на рибните запаси, защитата на инженерни съоръжения са ГВКС, когато представляват:

1. Ивично разположени гори, в съседство с обработваеми земи, създадени или функциониращи като полезащитни горски пояси, когато широчината на горската ивица не е по-голяма от 100 м;

2. Крайречни гори доминирани от различни представители на род *Salix* по брега на река Дунав и нейните острови, заливани при високи водни стоежи на реката, както и по бреговете на реките Марица, Тунджа, Места, Струма, Арда, Лом, Цибрица, Огоста, Скът, Искър, Янтра, Вит, Съзлийка, Стряма, Осъм, Русенски Лом, Камчия, Велека, Резовска (Българския бряг).

3. Гори създадени за защита на инженерни съоръжения.

За територията на ТП ДГС „Разград” са идентифицирани гори, които отговарят на определението за ВКС 4.5.

За територията на ТП ДГС „Разград” са идентифицирани гори, които отговарят на определението за ВКС 4.5.1.:

1. Ивично разположени гори, в съседство с обработваеми земи, създадени или функциониращи като полезащитни горски пояси, когато широчината на горската ивица не е по-голяма от 100 м; - подотдели: 8 а, 8 б, 8 в, 8 г, 8 т, 17 к, 18 з, 19 а, 19 л, 32 б, 32 в, 34 е, 39 п, 39 р, 39 с, 39 т, 39 у, 43 а, 43 б, 53 т, 55 а, 61 з, 85 а, 85 б, 139 у, 139 ф, 139 х, 139 ц, 139 ч, 154 к, 154 л, 158 з, 158 и, 160 е, 161 в, 167 а, 167 б, 167 в, 167 г, 167 д, 167 ж, 192 з, 192 и, 196 ф, 199 и, 199 л, 199 о, 199 п, 199 р, **225 м, 225 н**, 273 р, 347 а, 349 д, 350 а, 359 б, 360 п, 361 р, 363 м, 382 г1, 382 е1, 382 г1, 382 з1, 385 м, 385 м, 401 е, 401 и, 405 а.

За територията на ТП ДГС „Разград” са идентифицирани гори, които отговарят на определението за ВКС 4.5.2.:

2. Крайречни гори доминирани от различни представители на род *Salix* по брега на река Дунав и нейните острови, заливани при високи водни стоежи на реката, както и по бреговете на реките Марица, Тунджа, Места, Струма, Арда, Лом, Цибрица, Огоста, Скът, Искър, Янтра, Вит, Съзлийка, Стряма, Осъм, Русенски Лом, Камчия, Велека, Резовска (Българския бряг). – подотдели: 60 б, 257 е, 265 г.

За територията на ТП ДГС „Разград” са идентифицирани гори, които отговарят на определението за ВКС 4.5.3.:

3. Гори създадени за защита на инженерни съоръжения. – подотдели: 60 а, 108 м, 108 н, 108 о, 108 с, 108 т, 108 у, 159 з, 159 к, 160 е, 171 з, 171 и, 206 б1, 206 в1, 208 а, 209 б, 209 в, 209 г, 209 ж, 209 з, 209 и, 209 к, 209 т, 209 у, 210 а, 210 в, 212 а, 213 л, 218 д, 223 в, 223 д, 223 е, 223 з, 237 г, 238 г, 239 а, 240 а, 242 к, 245 ж, 245 з, 246 е, 246 к, 258 а, 258 б, 296 ж, 296 н, 296 о, 296 р, 301 м, 343 к, 343 л, 343 м, 343 н, 343 8, 343 9, 343 17, 343 18, 347 а, 362 д, 362 е.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.5.2

Крайречните съобщества имат изключително важна защитна и противоерозионна роля и естетическа стойност. Поради факта, че са гранични екосистеми, те оказват благотворно влияние върху водните екосистеми посредством регулация на температурния режим и създаване на нови местообитания.

През последните десетилетия тези гори са обект на засилено негативно антропогенно влияние в резултат на изискванията за почистване на речните корита, които на много места се изпълняват не с оглед осигуряване на нормален воден отток на реките, а с явно комерсиална цел. Това на практика води до унищожаване на тези изключително важни за речните екосистеми гори.

За да бъдат запазени е необходимо **в тези гори да се спре всякаква дейност с изключение на санитарни сечи за отстраняване на част от сухите дървета.** При това мероприятие все пак трябва да се осигури и запазването на ключови елементи на биоразнообразието – мъртва дървесина, дървета с хралупи и т.н

При необходимост от прилагане на мероприятиято “почистване на речните корита” да се дефинират конкретни параметри на намесата. Допустимо е да се премахват само дървета в рамките на речното легло, които при екстремни нива на водите има реална опасност да създадат условия за задръстване и/или пречат на речния отток.

Да се извърши инвентаризация на териториите, заети от този тип местообитания. На местата където тези горски екосистеми са изчезнали или деградирали е необходимо да се приложат възстановителни мерки, които могат да включват възстановяване на нарушен хидрологичен режим, подпомагане естественото възобновяване на местните видове и изкуствено залесяване с местни видове.

Не се допуска трансформация на тези гори в интензивни култури.

Необходимо е да се предприемат мерки за подобряване охраната на горите и преустановяване на незаконните сечи на крайречни дървета.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.5

След провеждане на лесовъдски мероприятия е необходимо да се следи за изменения във състоянието и изпълнението на функции на гората като защитен фактор.

ЗАПЛАХИ

Повишена интензивност на провеждани сечи в тези гори или провеждане на сечи с малък възобновителен период.

ВКС 5. ОСНОВНИ ПОТРЕБНОСТИ НА НАСЕЛЕНИЕТО. МЕСТА И РЕСУРСИ ОТ ФУНДАМЕНТАЛНО ЗНАЧЕНИЕ ЗА ЗАДОВОЛЯВАНЕ НА ОСНОВНИТЕ ПОТРЕБНОСТИ НА МЕСТНИТЕ ОБЩНОСТИ И КОРЕННОТО НАСЕЛЕНИЕ (ВКЛ. ПОМИНЪК, ЗДРАВЕ, ХРАНА, ВОДА), ИДЕНТИФИЦИРАНИ С ТЯХНО УЧАСТИЕ).

Тази ВКС се различава от биологичните и екологични стойности по участието на местните общности в ползването и управлението на гората. При определянето е оценена потенциалната зависимост на местното население от ресурсите, които им дава гората.

Една гора може да има статут на гора с ВКС, ако местните хора получават от нея жизненоважни горива, храни, фураж, лекарства, или материали за строителството, без да имат леснодостъпни алтернативи за тяхното набавяне. В такива случаи високата консервационна стойност изрично се определя като една или повече от тези основни потребности. Ако хората от някоя общност получават приходите си единствено от дадена гора и нямат алтернативен източник на доходи, то тази гора има ВКС.

Съгласно националното ръководство за определяне на ГВКС, в България следните ресурси могат да характеризират ВКС 5, според нивото на зависимост на местното население от тях, наличието на лесно достъпни заместители и взаимодействието с други ВКС:

- Дърва за огрев и битови нужди
- Паша и фураж – сено и листна маса
- Недървесни продукти – гъби, лечебни растения, горски плодове, охлюви, продукти от лов и други (недървесни горски продукти, с които може да се търгува, включително уловени животни, смоли, плодове, и т.н.)
- Водоснабдяване (вода за пиене и за всекидневни нужди – виж ВКС 4.1)

1. Ползване на дървесина

През последните 3 години ТП ДГС Разград подsigурява за промишлеността: 2023 г. – 17 662 м³, 2024 г. – 14 191 м³. 2025 г. – 15 651 м³

Продажбите на физически лица са както следва: 2023 г. – 5 261 м³, 2024 г. – 3 943 м³. 2025 г. – 5 576 м³

2. Ползване на билки, гъби и други странични ползвания

Годишните ползвания на билки в района на ДГС Разград са представени в таблицата по-долу:

Ползван вид билки	2023 г./кг	2024 г./кг	2025 г./кг
Цвят глог	4 000		2 000
Лист глог	2 000		1 000
Плод глог			
Цвят бър			
Стрък мащерка			
Стрък великденче			
Стрък змийско мляко			
Цвят липа	12 300	9 000	3 400
Стрък миши уши			
Листа липа	32 240	13 000	12 000
Стрък маточина			
Листа смрадлика			
Корени глухарче			
Стрък глухарче			
Корени гръмотрън			
Корени върба			
Стрък глухарче			
Корени пищялка			
Цвят слез			
Цвят лайка			
Плод киселица			
Листа бреза			
Стрък бял равнец			
Стрък хвощ			
Стрък върбинка			
Стрък жълт кантарион			
Плод конски кестен			
Плод шипка			
Коледни елхи			
Корени коприва			
Лист къпина			
Листа коприва			
Корен репей			
Стрък мента			
Листа мента			
Стрък пелин			
Плод хвойна			
Плод бър			
Кори липа			
Дрянови клонки		14 000	2 000
Гъби-други			
Листа левурда	1 000	2 000	2 000
Стрък жаблек			
Цвят тъжник блатен			

4. Ловностопанска дейност

Съгласно ловностопанското райониране на Р България районът на дейност на ДГС Разград попада в Лудогорската подобласт от ловностопанската област на Днавската хълмиста равнина. Преобладават дребнодивечовите местообитания.

Видовото разнообразие е сравнително голямо, което се обуславя преди всичко от разнообразието на местообитанията и разположението на района. От едрия дивеч се срещат - благороден елен, сърна дива свиня. От дребния дивеч се срещат заяк, фазан, яребица. От хищници - вълк, чакал, лисица.

В района на ДГС Разград има 28 ловностопански райони, които са отдадени на ловни дружини и два дивечовъдни участъка, които са предоставени за стопанисване и ползване на дивеча.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ, СВЪРЗАНИ С ВКС 5

Общи препоръки за управлението на горите в ДГС с цел съхраняване на социалната им значимост:

- ✓ Изготвя се оценка на социалното въздействие на управлението на горите при което са идентифицирани засегнатите групи, проведени са консултации с техни представители, идентифицирани са основните въздействия на горскостопанските дейности върху тези групи и са разработени и консултирани мерки за намаляване на идентифицираните негативни въздействия. Предписаните мерки се вземат предвид при горскостопанското планиране и вземането на управленски решения.
- ✓ Ръководството на ДГС осъществява ежегодни срещи с представителите на засегнатите групи. Жителите на местните общности трябва да имат възможност да обсъждат всички притеснения, свързани с горскостопанските дейности в социален и екологичен аспект, с директора на ДГС през приемните му дни.
- ✓ Поради високата степен на зависимост на местното население от дърва за огрев и битови нужди, този елемент и в бъдеще ще бъде ключов по отношение определяне на отношението на местните хора и общински администрации към управлението на горите в стопанството. Ръководството на горското стопанство трябва да предвижда необходимите количества дърва за добив, без обаче да бъде превишано предвиденото в горскостопанския план годишно ползване;
- ✓ Да се ползват възможностите за допълнителни приходи от събиране на такси по съответните тарифи за ползване на недървесни горски продукти и извършване на туристически дейности в земите от горския фонд;
- ✓ Да не се извършват голи сечи и подмяна на естествената горска растителност;
- ✓ Да не се извършват залесявания с не-типични и не-местни видове;
- ✓ Да не се превишават по обем и интензивност ползванията определени в горскостопанския план.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА РЕСУРСИТЕ, СВЪРЗАНИ С ВКС 5

Общи препоръки за мониторинг на управлението на горите с цел съхраняване на социалната им значимост:

- ✓ Периодично да се извършва консултация с местната власт и населението за проверка социалната значимост на ресурсите на територията на стопанството съгласно определението за ВКС 5;
- ✓ Ежегодно да се извършва контрол по дейностите предвидени в горскостопанския план, като те се съобразяват с препоръките и указанията за стопанисване на ресурсите, свързани с ВКС 5.

ЗАПЛАХИ

1. Превишаване по обем и интензивност ползванията определени в горскостопанския план.
2. Незадоволяване на нуждите на местното население от дърва за огрев и битови нужди.

ВКС 6. КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ. МЕСТА, РЕСУРСИ, МЕСТООБИТАНИЯ И ЛАНДШАФТИ ОТ ГЛОБАЛНО ИЛИ НАЦИОНАЛНО КУЛТУРНО, АРХЕОЛОГИЧНО ИЛИ ИСТОРИЧЕСКО ЗНАЧЕНИЕ, И/ИЛИ ОТ КРИТИЧНО (НЕЗАМЕНИМО) ЗНАЧЕНИЕ ЗА ТРАДИЦИОННАТА КУЛТУРА НА МЕСТНИТЕ ОБЩНОСТИ И КОРЕННОТО НАСЕЛЕНИЕ, ИДЕНТИФИЦИРАНИ С ТЯХНО УЧАСТИЕ, ВКЛ. КУЛТУРНО, ЕКОЛОГИЧНО, ИКОНОМИЧЕСКО ИЛИ РЕЛИГИОЗНО/ДУХОВНО ЗНАЧЕНИЕ.

Една гора може да се обяви за ГВКС, ако притежава или осигурява стойности, без които местната общност би претърпяла драстична промяна в културата, или за които общността няма алтернатива. Съгласно нормативната уредба в страната около 40 000 обекта на културно-историческото наследство в България имат статут на паметник на културата. Част от тях попадат в гори или са тясно свързани с горски територии.

Такива ГВКС в България, съдържащи ВКС 6, са всички:

1. Горски територии в 500 м ивица около религиозните обекти от *Приложение 7*;
2. Горски територии в 100 м ивица около манастири и други религиозни обекти извън *Приложение 7* (църкви, параклиси, оброчища, аязма, текета и др.), древни светилища, окултни средища, археологически паметници и разкопки и др. места важни за съхраняване на духовността, традициите, историческата и културната памет, определени при консултациите с местните хора;
3. Горски територии в 100 м ивица около територии, традиционно свързани с провеждането в тях на събори, надпявания и други мероприятия, важни за съхраняване на културното наследство и националните традиции, определени при консултациите с местните хора;
4. Горски територии в границите на обекти на недвижимото културно наследство (паметниците на културата) или в техните охранителни зони;
5. Горски територии непосредствено разположени (в 30 м. ивица/ по 15 м от всяка страна на пътеката) по протежение на официално маркирани туристически маршрути и немаркирани, но често използвани туристически пътеки.
6. Горски територии в 50 м. ивица около туристически обекти, както и горски територии с изключителна естетическа и рекреационна стойност (вкл. единични дървета или малки групи дървета – напр. вековни или забележителни дървета), чешми, беседки, образователни маршрути, и др. важни за туризма и образованието места, определени при консултациите с местните хора и активни в района туристически групи, сдружения и компании.
7. Определени при консултации с местни хора и активни райони в района туристически групи, сдружения и компании.

Към момента на изследването, няма установени обекти отговарящи на определението на ВКС 6 на територията на ТП ДГС Разград.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 6

Да не се планират и провеждат мероприятия, които водят до промяна на ландшафта, облика на местностите и понижаване стойностите на гората като ВКС 6 (напр. голи сечи, краткосрочно-постепенни сечи, възобновителни сечи с голяма интензивност). Особено внимание трябва да се обърне на запазване и по възможност

подобряване на естетическите и защитни функции на гората (запазване на мъртви стоящи и лежащи дървета, живи единични и групи дървета с интересни интериорни качества, дървета с хралупи, стари дървета). През туристическите сезони и периодите на провеждане на традиционните събори, панаири или културни, исторически, религиозни мероприятия на местното население, в отделите на провеждането им да не се извършват дърводобивни, извозни и други горскостопански дейности, нарушаващи духа и спокойното протичане на мероприятията.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 6

Веднъж на 2 години да се извършва консултация с местната власт, населението, културните и туристически организации за проверка дали определените ГВКС запазват значимостта си съгласно определението за ВКС 6, както и за поява и описване на нови ГВКС на територията на стопанството.

Ежегодно да се извършва контрол по дейностите предвидени в ГСП, като те се съобразяват с препоръките и указанията за стопанисване на определените ВКС 6.

ЗАПЛАХИ

Извеждане на сечи нарушаващи културното, историческото значение и естетическия характер на гората. Мероприятия, водещи до промяна на ландшафта, облика на местностите и понижаване стойностите на гората. Нарушаване на видовото, възрастовото и структурното разнообразие в насажденията. Залесяване с нетипични и неместни видове. Нарушаване на земната повърхност при извоз на дървесина и дърводобив. Горски пожари.